

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

БІЛОВУС ЛЕСЯ ІВАНІВНА

УДК 94(477):070](73=161.2)«1991/2017»(043.3)

**УКРАЇНСЬКОМОВНА ПЕРІОДИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США
У ЗБЕРЕЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (1991–2017 РР.)**

07.00.01 – історія України

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора історичних наук

Тернопіль – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор історичних наук, професор
Гомотюк Оксана Євгенівна,
Тернопільський національний
економічний університет,
кафедра документознавства,
інформаційної діяльності та українознавства,
завідувач кафедри

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор
Бевз Тетяна Анатоліївна,
Інститут політичних і етнонаціональних
досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України,
відділ соціально-політичної історії,
головний науковий співробітник

доктор історичних наук, професор
Тюрменко Ірина Іванівна,
Національний авіаційний університет,
кафедра історії та документознавства,
завідувач кафедри

доктор історичних наук, професор
Юрій Михайло Федорович,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-
економічного університету,
кафедра соціально-гуманітарних наук та права,
професор

Захист відбудеться «20» березня 2019 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.04 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України (46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2, ауд. 31).

З дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <http://tnpu.edu.ua> та у науковій бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2).

Автореферат розісланий «19» лютого 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. О. Федорів

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Українськомовна періодика належить до тих джерел, котрі набувають особливого значення, коли залишаються чи не єдиним засобом консолідації, зокрема української діаспори, згуртування її довкола ідей, котрі вона проповідує, передусім, коли йдеться про збереження національної ідентичності. Матеріали діаспорної періодики, фіксуючи факти, події, явища, дають їм різнобічну оцінку, формують історію повсякденності українців за межами України, внаслідок чого науковці мають більше потенційних можливостей на з'ясування тих чи інших аспектів. Саме у цьому контексті таке важливе значення мають праці, які досліджують можливості періодики як історичного джерела. З іншого ж боку, складність означеного дослідження визначається потребою масштабної евристичної діяльності, реконструкції широкої джерельної бази.

Періодичні видання у діаспорі є вагомим комунікативним засобом, через який відбувається інформаційний обмін, формуються соціальні настрої, моральні норми, розвивається суспільна свідомість. Через те українськомовні періодичні видання у США відіграють важливу роль у становленні національної самосвідомості української громади за океаном. У численних публікаціях відображається історія української еміграції до США (яка ще триває), інтеграції в економічне, професійне та політичне життя, існування українських громад, їх духовна, культурна та освітня активність. Друковані матеріали підкреслюють важливі проблеми українців як етнічної групи на американському континенті, зв'язки з історичною батьківщиною та українцями в інших країнах.

Актуалізація досвіду щодо збереження своєї національної ідентичності українською діаспорою в полікультурному та іншомовному середовищі США, презентованого через її українськомовну періодику, є важливим та корисним для тих регіонів України, де самоідентифікація продовжує залишатися вразливою як до глобалізаційних процесів, так і до впливу однієї конкретної домінуючої культури.

Актуальність дослідження посилюється тими обставинами, що діяльність української діаспори у створенні та функціонуванні громадських організацій, яка відображається в українськомовній пресі, демонструє давні національні традиції підприємництва, кредитування, формування моделі громадянського суспільства, що їх привезли у США українські емігранти, – те, що для сучасної України є дуже важливим і може стати зразком для оновлення економічного та суспільно-політичного життя країни.

Часописи української діаспори США є вагомими популяризаторами незалежної України, інтеграції української культури до світового культурного простору. У медійному просторі США зусиллями української діаспори поетапно починає формуватися образ українця та України, що не пов'язується із колом стереотипів «пострадянського суспільства».

В умовах російсько-української гібридної війни, карколомної російської експансії, особливе значення має презентація незалежної України у світовому інформаційному просторі. Особливої гостроти набуває інформаційна підтримка

позитивного іміджу України, інформування американської громадськості про події, що відбуваються в Україні, усвідомлення світовою спільнотою української «європейськості».

Сучасні глобалізаційні процеси стають причиною швидшої соціальної та культурної інтеграції закордонних українців у країнах їх проживання. Актуальним є спрямування державної політики на розроблення механізмів дієвого співробітництва із діаспорою як представника своєї батьківщини, підтримки її національних, культурних та мовних потреб.

Проте, незважаючи на актуальність окресленої проблематики, тематика як пресознавчих, так і діаспорознавчих досліджень, не охоплює питання ролі українськомовної періодики української діаспори США як чинника самоідентифікації останньої, висвітлення впливу та його інструментів на свідомість реципієнтів періодичних видань – формування і збереження національної ідентичності українською діаспорою США, зв'язку її з історичною батьківщиною.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснене відповідно до комплексних тем науково-дослідних робіт кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету «Історико-політичні та мовно-культурні виміри сучасної України» (номер державної реєстрації 0112U000074, червень 2012 – червень 2016 рр.), «Інформація, документ, комунікація у глобалізованому світі» (номер державної реєстрації 0112U000074, листопад 2016 – листопад 2020 рр.).

Мета дисертаційної роботи – на основі всебічного аналізу публіцистичних матеріалів, узагальнення здобутків історіографії та даних евристичного пошуку всебічно охарактеризувати і висвітлити роль українськомовної періодики діаспори США у збереженні нею національної ідентичності (1991–2017 рр.).

Для досягнення мети нами окреслено виконання наступних **завдань**:

– проаналізувати історіографію проблеми, джерельну базу та теоретико-методологічні засади дослідження;

– з'ясувати роль громадських організацій у національно-культурному житті української діаспори США, що висвітлена в її українськомовному інформаційному просторі;

– вивчити рівень досліджуваності проблеми висвітлення в українськомовній періодиці ролі українських релігійних організацій як важливої форми організованого життя української діаспори США у формуванні національної ідентичності;

– дослідити на основі аналізу публіцистичного матеріалу в українськомовній періодиці української діаспори США націєтворчі аспекти дотримання традицій як форми соціальної спадкоємності;

– показати на матеріалах українськомовної періодики діаспори США роль культу сім'ї як одного з чинників збереження національної ідентичності;

– проаналізувати комунікативний потенціал українськомовної періодики української діаспори США у контексті диференціювання культурної самопрезентації української діаспори США;

- визначити мовноцентричність публікацій в українськомовній періодиці української діаспори США у контексті збереження ідентичності;
- розкрити виховний потенціал українознавчих шкіл США у контексті українськомовного інформаційного простору української діаспори;
- проаналізувати висвітлену на шпальтах українськомовної періодики діяльність української діаспори США щодо здобуття незалежності України, її подальшого демократичного розвитку, лобювання національних інтересів історичної батьківщини;
- виокремити за матеріалами українськомовної періодики української діаспори США питання соціально-економічного співробітництва з Україною та гуманітарної допомоги як одного із чинників української самоідентифікації;
- висвітлити внесок українськомовної періодики діаспори США у збереження національної пам'яті;
- охарактеризувати значення університетської освіти та окреслити роль українського культурного дискурсу незалежної України як чинника збереження, формування, підтримки національної ідентичності.

Об'єктом дослідження є українська діаспора США в окреслений період.

Предметом дослідження є роль українськомовної періодики української діаспори у США у збереженні національної ідентичності (1991–2017 рр.).

Хронологічні межі охоплюють період від 1991 р. – до 2017 р. Нижня межа обумовлена роком проголошення незалежності України (1991 р.), коли в української діаспори США з'явилася можливість взяти участь у державотворчих процесах та активно реагувати на події. Верхня межа (2017 р.) пов'язана із прийняттям урядом України «Концепції Державної програми співпраці із закордонними українцями на 2017–2020 роки» (№ 428-р – редакція від 21. 06. 2017 р.), у якій сформульовано шляхи і способи взаємодії із українською діаспорою, прогнозовано її результати. Для глибшого аналізу досліджуваної проблеми виходимо за межі окреслених хронологічних рамок. Зокрема, це стосується діяльності громадських та церковних організацій української діаспори США, її українознавчих шкіл тощо.

Територіальні межі дисертаційного дослідження охоплюють сучасну територію США, де внаслідок чотирьох хвиль української імміграції засновані та продовжують функціонувати українськомовні періодичні видання як один із засобів активності української діаспори на шляху збереження національної ідентичності.

Наукова новизна дослідження полягає в наступному:

вперше:

- сформульовано та розроблено нову актуальну наукову проблему, що не отримала висвітлення в історіографії, а саме: здійснено комплексний, системний, теоретичний та фактографічний аналіз українськомовної періодики діаспори США з часу проголошення незалежності України і до 2017 р.;

- введено до наукового вжитку значний масив публіцистичної інформації українськомовної періодики діаспори США, що була раніше недоступна для дослідження та є важливим емпіричним матеріалом для вивчення чинників української самоідентифікації діаспори;

– звернено увагу на традиційні та новітні періодичні видання, зокрема, проаналізовано їх веб-сайти, які дали можливість не лише ознайомитися з їх електронними версіями, в окремих випадках – повнотекстовими базами публікацій, але й проаналізувати ступінь активності видавництва, налагодження нових форм зв'язків з читацькою аудиторією, що розширюють поле контактів із носіями національної ідентичності;

– окреслено коло проблемних питань, які впливають на формування національного самоусвідомлення української діаспори США на підставі аналізу українськомовної періодики;

– з'ясовано ключову роль громадських, релігійних організацій в акумулюванні людського потенціалу, впливу на національну ідентичність української діаспори США та способів і механізмів її презентації у полікультурному середовищі;

– виявлено динаміку реакції української діаспори США на розвиток державотворчих процесів в Україні у переломні часи, що стали найважливішими маркерами формування національної ідентичності української діаспори;

– доведено, на підставі аналізу матеріалів українськомовної періодики діаспори США, що з часів проголошення незалежності України, діаспора має вплив на формування національної пам'яті українського суспільства;

уточнено:

– поглиблення історичного пізнання трактування поняття «українська діаспора у США», «українськомовна періодика», «національна ідентичність», «національне самоусвідомлення», «культурна самопрезентація»;

удосконалено:

– висновки про важливість періодичних видань української діаспори США у поширенні в її середовищі національно-культурних цінностей – традицій, культу родини, релігії;

– знання про медійне представлення мовноцентричного аспекту в українськомовній періодиці діаспори США у контексті збереження національної ідентичності;

– специфіку диференціювання культурної самопрезентації української діаспори США крізь призму її українськомовної періодики, а також презентації на її шпальтах культурних досягнень України;

поглиблено:

– аналіз феномену українства за кордоном, особливостей його національно-культурного життя, психологічної адаптації, ролі та значення у розвитку зв'язків із «зовнішнім» світом та «материковою» Україною;

– дослідження ролі засобів масової інформації української діаспори США у формуванні позитивного іміджу України;

набули подальшого розвитку:

– теоретико-методологічні засади щодо чинників збереження національного самоусвідомлення;

– вивчення ролі української діаспори у США у підтримці демократизації України та налагодженні соціально-економічної та зовнішньо-політичної співпраці як чинника національної ідентичності;

– дослідження ролі публіцистичного матеріалу українськомовної періодики діаспори США щодо аналізу творчості Т. Шевченка у збереженні національної ідентичності;

– положення про внесок української діаспори США у вшанування мільйонних жертв Голодомору 1932–1933 рр. та у світове визнання останнього геноцидом стосовно українців як нації;

– вивчення напрямків діяльності української діаспори США у збереженні національної пам'яті;

– знання щодо оцінки українською діаспорою функціонування вищих освітніх установ незалежної України в збереженні національного самоусвідомлення.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної праці обговорювалися на засіданнях кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету (2014–2017 рр.), у доповідях на звітних наукових конференціях професорсько-викладацького складу закладу вищої освіти, міжнародних та всеукраїнських наукових, науково-теоретичних і науково-практичних конференціях.

З них міжнародні: «Проблеми культурної ідентичності: глобальний та локальний виміри» (м. Острог, 23–24 квітня 2010 р.), «Тарас Шевченко і сучасна національна освіта» (м. Тернопіль, 5–6 березня 2014 р.), «Współczesne tendencje w paśmie i edukacji» (м. Варшава, 27–28 лютого 2014 р.), «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (м. Рубіжне, 30–31 травня 2015 р.), «Topical Researches of the World Science» (м. Дубаї, 20–21 червня 2015 р.), «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» (м. Одеса, 10–12 вересня 2015 р.), «Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур» (м. Острог, 20–21 травня 2016 р.), «Інформація та соціум» (м. Вінниця, 28–29 квітня 2016 р., 28 квітня 2017 р.), «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (м. Сєверодонецьк, 30–31 травня 2016 р.), «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 21–22 квітня 2017 р.).

Всеукраїнські: «Документ у збереженні індивідуальної / соціальної пам'яті» (м. Тернопіль, 3 грудня 2015 р.), «Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи» (м. Полтава, 3 грудня 2015 р.; м. Полтава, 23 листопада 2016 р.).

Публікації. Теоретичні узагальнення та фактичний матеріал, які містяться у дисертації, відображені в опублікованих автором 52 наукових працях загальним обсягом 63,14 ум. друк. арк.: монографії, 23 статтях у фахових виданнях України (4 з яких включені до міжнародних наукометричних баз), 4 – у наукових виданнях (3 з яких включені до міжнародних наукометричних баз і 1 – наукометричне іноземне видання), 14 – у збірниках праць, матеріалах

конференцій, 10 – у виданнях, що додатково відображають наукові результати дослідження (3 з яких – видання іноземних держав).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, 4 розділів, 13 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (2623 найменування), 3 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 941 с., обсяг основного тексту – 493 с.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, викладено мету та завдання, визначено об'єкт і предмет, хронологічні та територіальні межі, охарактеризовано наукову новизну одержаних результатів, подано інформацію про апробацію результатів дослідження та структуру дисертації.

У першому розділі **«Історіографія, джерела та методологія дослідження»** проаналізовано вітчизняну та зарубіжну історіографію обраної проблеми із застосуванням проблемно-хронологічного методу, джерела і теоретико-методологічну базу. Виокремлюємо три групи досліджень: перша – праці представників української діаспори; друга – дослідження іноземних авторів; третя – праці науковців сучасної України.

У першій групі проаналізовано дослідження В. Маркуся «Чому діаспора: спроба ідентифікації поняття», у якій сформовано історичне підґрунтя та означено закономірність появи визначення «українська діаспора». Сучасні дослідження української етнічності у США в більшості зосереджені на базі Наукового товариства ім. Т. Шевченка (далі – НТШ-А), при якому засновано Центр демографічних і соціоекономічних досліджень українців у США (очільник – О. Воловина). Очолюваний Л. Винаром Центр дослідів етнічних публікацій при Кентському університеті наприкінці 1990-х рр. ХХ ст. провів анкетування українських культурних установ у США, результати якого стали основою англійської аналітичної розвідки «Збереження культурної спадщини: українські архіви, бібліотеки та музеї в США», де є інформація про 32 українські архіви, музеї, бібліотеки у США, їх фонди. Цінною є й праця В. Лопуха зі статистичними даними про емігрантів усіх хвиль, причини масових виїздів з України на початку 1990-х рр. ХХ ст. П. Потічний відзначав організованість української діаспори у США, що дає можливість не тільки для збереження нею національної ідентичності, а й для впливу на внутрішню і зовнішню політику країн проживання. Розвиткові українськомовної преси у США, зокрема, газети «Свобода» (1893–2013 рр.), найдавнішого українського періодичного видання, присвячена монографія багаторічного редактора цього часопису П. Часта, яка частково охоплює досліджуваний нами період, дає широкий фактографічний матеріал не тільки щодо існування газети, а й про становлення та розвиток українського життя в діаспорі. Зазначимо, що серед науковців – представників української діаспори відсутні комплексні дослідження, у яких основним предметом аналізу були б українськомовні медіа в 1991–2017 рр., їх роль у збереженні національної ідентичності.

Друга група представлена роботами іноземних авторів. У рамках окресленого періоду виділяємо працю М. Федунків «Українські американці», яка

зосереджується на структурних особливостях хвиль української еміграції, висвітлює мовну й культурну специфіку української громади у США, однак мало уваги приділяє питанню її національної ідентичності. Ролі та внеску української діаспори у культуру й освіту присвячена колективна монографія «Українська спадщина в Америці»; у дослідженнях «Створення та діяльність Українського Конгресового Комітету Америки», «Український революційний рух та ОДВУ, його американська допоміжна група» проаналізовано громадські структури української діаспори. Праці С. Горака, О. Киселівської-Ткач, В. Омельченка, Н. Пазуняк, О. Соколишина та інших детально висвітлюють освітнє та наукове середовище української діаспори у США початку 1990-х рр. ХХ ст., відображаючи процес поступової інтеграції українців в американське життя. А. Вілсон у колективній монографії «Нації за кордоном: діаспорна політика та міжнародні відносини в колишньому Радянському Союзі» звертає увагу на те, що українська діаспора зберегла свою ідентичність, розвиває політичну мережу, її члени об'єднуються з метою проведення спільних акцій та лобіювання своїх інтересів; вказував на важливу роль сучасної України як захисника світового українства. В. Сацевич досліджував українську еміграцію до США, зосереджуючись на концепті повернення як символічному, так і реальному. У контексті демографічних і соціологічних студій вагомою є колективна монографія «Україна та українці по світах» за редакцією Е. Павлічко. Особливої уваги заслуговує колективне дослідження С. Нолтона і П. Парсонса «Моральний компас журналіста: основні принципи», праця М. Саммерса «Прес-банда: газети та політика», колективна монографія за редакцією С. Міллер «Етнічна преса в США», які порушують питання функціонування етнічної преси у США, етичних принципів журналістики в умовах демократичного світу.

Незважаючи на те, що ці роботи не ставлять собі за мету аналізувати власне українську періодику у США, однак вони розширюють порушене питання порівняльним підходом з урахуванням культур походження емігрантів, міграційних процесів і конкретної форми наближення до панівної культури в США. Автором констатовано, що тематика вищезазначених досліджень певним чином відображала інтеграцію українців у нову країну проживання, однак не охоплює проблематику українськомовної періодики української діаспори США від 1991 – до 2017 р. як чинника самоідентифікації, адже саме віддаленість від історичної батьківщини українців підсилювала значення періодики для їх національного самоутвердження.

Третю групу формують праці науковців сучасної України. Інтерес до української діаспори зріс із відновленням Україною своєї незалежності, що реалізувалося у зародженні нового напрямку гуманітарного профілю дослідження НАН України – діаспорознавства, створенні Інституту досліджень діаспори, Науково-дослідного центру періодики (сьогодні – Науково-дослідний інститут пресознавства) Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка», Інституту дослідження української діаспори Національного університету «Острозька академія», Центрального державного архіву зарубіжної україніки тощо.

У монографії «Українська діаспора: Розселення українців у зарубіжних країнах» Ф. Заставний зосереджувався не тільки на історії української еміграції, а й визначає значну роль церкви та громадських організацій у збереженні мови, культури та історії українців за кордоном на початку 1990-х рр. XX ст. У роботах С. Лазебника, Л. Лещенко, Ю. Макара акцентується увага на основних ознаках діаспори як явища та важливості збереження нею етнічної самосвідомості. Проте ці дослідження завершуються періодом здобуття Україною незалежності (1991 р.) і не розглядають добу сучасної історії української діаспори у США.

Серед робіт, що висвітлювали питання періодизації української еміграції, її соціальної дійсності, типологізацію громад, взаємозв'язку між діаспорою та Україною, помітно вирізняються праці Ю. Римаренка, В. Трощинського і О. Швачки. Детальне вивчення власне історії виникнення українських громад за кордоном є у дослідженнях М. Варварцева, Ю. Макара. Проблема української діаспори як важливої інтегральної частини українського народу присвячені праці А. Атаманенко.

У комплексній науковій роботі «Українська еміграція: від минувшини до сьогодення», серед іншого, проаналізовано причини та обставини появи української етнічної групи у США, а також соціально-економічні, політичні, культурні умови її розвитку і побутування. Перевагою колективних праць за редакцією В. Євтуха «Закордонне українство» та «Українська діаспора: Соціологічні та історичні студії» став аналіз взаємозв'язку української діаспори та історичної батьківщини, що дозволило теоретично обґрунтувати співпрацю із закордонними українцями.

У контексті досліджуваної проблематики в означений період актуальними є питання діяльності української діаспори США у культурній сфері, її освітня та наукова праця, що аналізували Т. Геврик, І. Коровицький, Г. Миронюк, О. Гриценко, О. Ковальчук, Л. Масенко і О. Романів. Етнічним питанням присвячені дослідження С. Віднянського, В. Васильчука, В. Євтуха, І. Тюрменко. Характерною тенденцією сучасної історичної науки є звернення українських дослідників до комплексного вивчення українських архівів США і Канади, українських архівних колекцій у Європі (праці І. Матяш, М. Палієнко та інші).

Чимало важливих фактів і висновків щодо розвитку української преси презентують праці Ю. Бідзіля, О. Гриценка, І. Срібняка, Є. Федоришина. Увиразнено питомі риси українських медіа, які існують не тільки в Україні, а й у США, окреслено загальні тенденції існування українськомовної періодики за кордоном, її жанрово-тематичних аспектів, історії української журналістики у контексті світових інформаційних процесів. Внесок у досліджувану проблему зроблено й Л. Біловус, праці якої аналізують українськомовну періодику української діаспори США у контексті націєтворчих чинників.

Актуальними для нашого дослідження вважаємо праці, присвячені аналізу соціокультурного світу українства, українській національній ідентичності та чинникам її збереження, серед яких виділяємо наукові студії Т. Бевз, М. Загірняка, О. Іванової, Я. Калакури, О. Картунова, О. Корнієнка, Л. Ляпіної, Л. Нагорної, Л. Півневої, В. Піскун, О. Рафальського, Ю. Римаренка, М. Шульги, М. Юрія та інших.

З часу проголошення незалежності захищено кандидатські та докторські дисертаційні дослідження, присвячені питанням української діаспори. Дисертаційна робота Н. Мерфі висвітлювала історію української діаспори від кінця XIX ст. – до початку XXI ст. у контексті збереження нею традицій національної культури, позитивної ролі національної релігії у цьому процесі, діяльності найголовніших суспільно-політичних, освітніх, музичних, молодіжних і спортивних організацій. Ю. Мартинюк проаналізовано і проведено компаративний аналіз самоорганізації суспільно-політичного життя українців США і Канади, визначено основні аспекти діяльності українських організацій, велику увагу приділено функціонуванню Світового конгресу українців (далі – СКУ). Т. Гришук у дисертації розглядала діяльність та розвиток найбільш популярних українознавчих центрів за кордоном, акцентувала на четвертій хвилі української еміграції як показникові внутрішніх проблем української держави. У роботі І. Недошитко зроблено спробу комплексного дослідження взаємодії української діаспори США з історичною батьківщиною упродовж 1991–2011 рр., оцінено внесок діаспори у процеси державного будівництва України, проаналізовано вплив на політичну ситуацію країни проживання.

Виокремлено появу від 1991 р. низки докторських й кандидатських дисертацій, об'єктом дослідження яких стає українська преса загалом або регіональна зокрема. М. Карась у дисертаційній роботі дослідив регіональний сегмент як основний у системі американської преси, розглянув морально-етичні норми журналістики США, оскільки українськомовна преса у США формувалася та функціонує саме у контексті зазначених норм і вимог. В. Губарець проаналізував у дисертаційному дослідженні матеріали української преси США та Канади третьої і четвертої хвиль еміграції у контексті українсько-американських взаємин. Українськомовна преса у цьому процесі визначається як каталізатор відродження і збереження національної свідомості, як засіб інформування та об'єднання широкого загалу українців за океаном. В. Чекалюк у своїй дисертації, що теж хронологічно частково збігається із досліджуванним нами періодом, на прикладі найпопулярніших у США періодичних видань «Свобода», «Міст» показала, що періодика української діаспори в США – яскравий взірць формування національної самосвідомості шляхом використання ЗМІ, зосереджуючись на аналізі преси української діаспори США, виокремлюючи тематичні рубрики, розділи, сторінки, жанрові композиції. Однак еволюція та етапи розвитку діаспорної преси дослідницею подані тільки на прикладі газети «Свобода», а що стосується відображення української ідентичності у тематичному контексті періодичних видань, то це питання розкривається лише на основі публіцистики окремих представників української діаспори США. Дисертаційна робота Х. Вінтонів дала можливість зробити висновок про різноманітність діяльності української діаспори у США, презентація якої в інформаційному просторі формує її позитивний імідж у мережі Інтернет, популяризує українство у світовому співтоваристві.

Однак зазначені роботи зосереджуються на окремих аспектах перебування української діаспори у США, її зв'язків з історичною батьківщиною, функціонування періодичних видань. При цьому відсутні комплексні

дослідження питання проблематики українськомовної періодики української діаспори у США з часу проголошення незалежності України до 2017 р., її впливу на формування і збереження національної ідентичності українців у США.

Автором систематизовано й охарактеризовано значний масив джерельного матеріалу, проведено класифікацію, здійснено зовнішню та внутрішню критику джерел, кількісний та якісний аналіз преси. Умовно джерельну базу можна поділити на такі групи: 1) офіційні державні документи, протоколи засідань і звіти громадських, релігійних об'єднань діаспори США; 2) матеріали з архівних фондів; 3) українськомовні періодичні видання української діаспори США; 4) веб-сайти періодичних видань; 5) інтерв'ю; 6) джерела особового походження та фотодокументи; 7) енциклопедичні та довідково-бібліографічні видання; 8) статистичні матеріали.

Першою групою джерел стали офіційні державні документи: «Акт проголошення незалежності України», «Декларація про державний суверенітет», «Конституція України», Закон України (від 01.07.2010 р.) «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», Державна програма «Українська діаспора на період до 2000 року», Національна програма «Закордонне українство» на період до 2005 р. і на період до 2010 р., Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2010 р. і на період до 2015 р., а також звіти щодо виконання вищезгаданих програм, Концепція Державної програми співпраці із закордонними українцями на 2017–2020 рр., матеріали Національної комісії з питань закордонних українців при Кабінеті Міністрів України. Важливе значення для реконструкції історії функціонування громадських, релігійних об'єднань у контексті збереження національної ідентичності українською діаспорою США, що потім знаходило своє відображення у публіцистичних матеріалах українськомовної періодики діаспори США, мають протоколи засідань і звіти таких організацій: СКУ, Український конгресовий комітет Америки (далі – УККА), Українська національна інформаційна служба та інших, котрі належать до СКУ, рад і комісій СКУ, Фондації «Україна – США».

Другу групу джерельної бази дослідження складають документальні матеріали, частина яких оприлюднена у збірниках та дослідженнях, а інша міститься у фондах центральних державних історичних архівів України у Києві, Львові та інших установах і міст: фонди ЦДАВО України (ф. 4629, 5233, 5261), ЦДАГО України (ф. 1, 273), ЦДАЗУ (БФ. 2, 3; ф. 23, 25, 36, 39), Держархіву Тернопільської обл. (бібліотека, інв. № 1803, 1839, 1841, 1843), Держархіву Львівської обл. (ф. П–3), Держархіву Одеської обл. (ф. Р–8196), Держархіву Харківської обл. (ф. Р–3683), фонди ЛННБУ ім. В. Стефаника, зокрема Науково-дослідного інституту пресознавства, документи та матеріали архіву Інституту досліджень української діаспори при Національному університеті «Острозька академія» (колекція книг Українського історичного товариства – дарчі примірники Л. Винара), книжкові колекції й особисті архіви громадських діячів та організацій української діаспори, що ними володіє Національний університет «Києво-Могилянська академія», матеріали архіву бібліотеки ім. О. Ольжича, документи Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка».

Третю групу джерел становить українськомовна періодика української діаспори США («Америка», «Вісті Комбатанта», «Громадський голос», «Міст», «Молода Україна», «Народна воля», «Наше життя», «Національна трибуна», «Післанець правди», «Рідна школа», «Розбудова держави», «Час і Події», «Українське слово», «Українське життя», «Свобода», «Самостійна Україна», «Nova газета», «Закордонна Газета»). Це найчисельніші й найбільш різноманітні за змістом джерела. При виборі видань, які стали об'єктом, враховувалися їхня частота і періодичність виходу, а також різна тематична спрямованість: орієнтація на аудиторію, що різниться за віковою, професійною та гендерною градаціями. До того ж структура цих видань і система рубрик дають можливість охопити і вивчити широкий спектр питань, пов'язаних зі збереженням національної ідентичності, національно-культурним життям українців у США. Саме з цих міркувань ці періодичні видання є репрезентативними для вивчення дискурсу національного самоусвідомлення у середовищі української діаспори США.

Важливим, четвертим, сегментом документальної бази дослідження є веб-сайти періодичних видань («Вісті Комбатанта», «Міст», «Наше життя», «Національна трибуна», «NOVAгазета», «Свобода», «Українське слово», «Час і Події», «Закордонна Газета»), що мають представництво у мережі Інтернет.

П'ятою групою джерел виокремлюємо інтерв'ю і виступи керівників держав, послів, громадських лідерів, релігійних та культурних діячів України і діаспори: А. Аржаковського, І. Ващук-Діссіпіо, Х. Верещак, В. В'ятровича, єпископа Б. Гудзяка, владики Даниїла, Н. Дзюбенко-Мейс, А. Зленка, Є. Зорі, Т. Качки, Л. Кравчука, Л. Козлова, Т. Космеди, Е. Кузнецова, Л. Курилас, М. Мариновича, А. Матвійчука, Я. Мендюка, митрополита Антонія, о. Богдана Налісника, О. Пономаріва, о. Богдана Праха, Дж. Пайєта, Р. Лижичко, О. Чуйка, О. Шамшура та інших.

До шостої групи відносимо джерела особового походження (зокрема, спогади О. Білика, З. Василькевича, В. Вериги, М. Грабовецької, М. Данилюк, В. Дідюка, Л. Дмитришин-Часто, В. Журавської, Г. Климук, М. Климчак, Х. Козак, Л. Костелини, О. Кравченка, О. Кузьмович, Л. Кухар, В. Ленцика, А. Лозинського, Н. Марусик, Н. Пазуняк, Г. Пляки, М. Роздольської, П. Саварина, О. Смолинця, М. Фаріон, Є. Федоренка, Д. Хміль, Н. Хойнацької, П. Часта, Є. Чоля, І. Ценглевич, М. Щерб'юк та інші), а також фотодокументи, особливості яких полягає в інтеграції статичного відображення подій, з одного боку, та авторського бачення зафіксованих подій – з іншого. У нашому дослідженні вагому роль відіграли події (зображують окремі аспекти подій, дій, життєвих фактів) та портретні (зображення одного чи кількох осіб) фотодокументи.

Сьому групу джерел становлять енциклопедичні та довідково-бібліографічні видання. Зокрема, десятитомна «Енциклопедія українознавства» та п'ятитомна англomовна «Encyclopedia of Ukraine». Центром демографічних і соціоекономічних досліджень українців у США НТШ-А (очільник – О. Воловина) ініційовано видання семитомної «Енциклопедії української діаспори», у якій висвітлено аспекти проблеми одночасного збереження національної ідентичності українською діаспорою та її інтеграцію в нове середовище (т. 1, присвячений

українцям у США), а також опубліковано статтю про періодику української діаспори, у якій подано її загальну характеристику, періодизацію.

Статистичні матеріали, що формують восьму групу джерельної бази, використано для аналізу досліджуваної нами проблеми (база даних на веб-сторінці Центру досліджень українців у США, що створений при НТШ-А, де є статистичні показники перепису населення, державних опитувань та статистика міграційної служби США; статистичні матеріали відкритої лекції О. Воловини, що базуються на даних офіційної статистики про кількість, міграцію, сферу діяльності українців у США та вплив української міграції на українську діаспору у США). Однак даних, які б висвітлювали динаміку розвитку і поширення українськомовної періодики діаспори США, у таких звітах не знаходимо.

Отже, залучена до дисертації джерельна база є широкою, інформативно насиченою, достовірною. Поєднання і зіставлення інформації різних джерел слугувало уникненню однобічності в оцінці подій, реконструкції цілісної картини проблематики українськомовної періодики української діаспори у США (1991–2017 рр.) та її впливу на національне самовизначення українців у США, що дозволяє розкрити тему дослідження та досягти поставленої мети.

Розглянуто теоретичні та методологічні засади вивчення українськомовної періодики української діаспори США, уточнено термінологічний інструментарій. Відзначено складність і багатовимірність проблеми національної ідентичності, що пов'язані із понятійними та категоріальними труднощами у сучасній науці, різними концептуальними підходами до розгляду національної ідентичності. Зроблено наголос, що дослідження національної ідентичності ґрунтуються на теоретичному доробку й методологічному інструментарії західних науковців. Звернено увагу на концепцію канадського соціолога Р. Бретона, відповідно до якої діаспорній спільноті для повноцінної репродукції в умовах поліетнічного і полікультурного середовища потрібна наявність спеціальних етнічних наукових, культурних, освітніх, політичних інституцій, ЗМІ, навчальних закладів тощо, де культивується також національна мова. Саме ці атрибути і забезпечили життєдіяльність української діаспори у США. Методологічне значення мали теоретичні концепції Е. Сміта, З. Баумана, М. Баєрса, Дж. Гілліса, М. Хальбвакса та інших, що розглядають питання національної ідентичності, самоідентифікації, її основних структурних елементів.

Автор виходила з принципу історичного антропологізму, системності, історизму, науковості, всебічності, наступності, що дало можливість здійснити детальний аналіз розвитку українськомовної періодики США у контексті загальнонаукових розвідок щодо історії української діаспори, національного самовизначення загалом та питань збереження національної ідентичності українцями за кордоном, функціонування українськомовної періодики в середовищі української діаспори.

Застосовано також комплекс загальнонаукових (аналізу та синтезу, дедукції та індукції, узагальнення, логічний, структурно-функціональний, інформаційний, соціокультурний), історичних (проблемно-хронологічний, ретроспективний і перспективний, синхронний і діахронний, генетичний, компаративний, інституційний, історико-порівняльний, історико-типологічний),

міждисциплінарних та спеціально-наукових (метод контент-аналізу, математичної обробки матеріалів, статистичний, метод експертних оцінок) методів дослідження.

Встановлено ступінь репрезентативності джерел, визначено їх різноплановість, релевантність поданої інформації. У дослідженні використано метод контент-аналізу проаналізованої нами українськомовної періодики США за 1991–2017 рр. Вибірку реалізовано у 2182 статтях вісімнадцяти періодичних видань, на основі медійної апробації виділених основних складових процесу збереження національної ідентичності. Контент-аналіз українськомовної періодики української діаспори США дозволив визначити чинники у питанні збереження нею національної ідентичності, а саме: культурно-освітнє та наукове життя – 37,6 %; релігійна тематика – 10,4 %; основні напрямки діяльності організацій та установ – 14,7 %; популяризація українських традицій – 10,9 %; проблеми української мови – 4,5 %; збереження національної історичної пам'яті – 8,2 %; підтримка демократизації українського суспільства, дипломатичні відносини – 10,6 %; соціально-економічна співпраця з Україною та гуманітарна допомога – 3,1 %. Загалом, серед усього масиву публікацій проблеми української незалежної держави займають 14,7 %, відповідно життя діаспори – 85,3 %. Щодо жанрової палітри українськомовних публікацій найбільш популярними визначено статті (65,3 %), репортажі (26,7 %), звернення (4,4 %) та інтерв'ю (3,6 %).

Оскільки українськомовна періодика діаспори США досліджуваного періоду кількісно досить значна, при її аналізі використовувався селективний підхід. Він застосовувався, передусім, до тих видань, що зосереджувалися на загальних проблемах української громади у США, зберігаючи її національну ідентичність відповідним ідейно-змістовим наповненням, незалежно від політичного спрямування, а також до періодики окремих громадських організацій. Під час дослідження зроблено висновок, що від початку 1990-х рр. ХХ ст. якість публіцистики покращувалася з кожним десятиліттям внаслідок редакційної політики, зростання якісного складу української діаспори у США.

За видовою ознакою виокремлено нормативні документи, інавгураційні промови, короткі статті, інформаційні повідомлення, спомини дописувачів, пастирські послання, подяки, звернення, звіти, аналітичні розвідки, виступи, інтерв'ю, статті, репортажі, хроніки, серії фотографій. Матеріал презентують рубрики «Рубрика головного редактора», «Колонка редактора», «У редакції «Свободи»», «З листів», «З листів до редакції», «Про це і те», «Сторінка НТШ», «Інтерв'ю», «Сторінка УНС», «США», «Українська громада у США», «Діаспора», «Життя громади», «Духовність», «Культура», «Українське Чикаго», «Церква в Україні», «Традиції», «Репортаж», «Як це було», «Мовні нюанси», «Точка зору», «Події», «Вісті Фундації імені Івана Багряного», «Голос молодого читача», «Новини мистецтва», «Зіркові посиденьки», «Гість з України», «Хроніка подій», «Україна і світ», «Америка і світ», «Українство в світі», «Україна і СКУ», «Провідна тема дня», «Влада й гроші», «Злочин без кари», «Гаряча точка» та інші. При аналізі інформації враховано присутній у публікаціях суб'єктивізм, авторську інтерпретацію.

Найбільш активними дописувачами є Р. Барановський, В. Боднар, В. Боднарчук, О. Гай, Л. Дмитришин-Часто, А. Житкевич, С. Іванишин-Угриня, С. Караванський, М. Климчак, Г. Колесса, Л. Корсун, Л. Костелина, О. Кузьмович, Л. Кухар, А. Лозинський, Н. Марусик, В. Павелчак, П. Садоха, Г. Угриня, Н. Фігель, Л. Хмельковський, Ф. Хмельковський, Д. Хміль, Л. Храплива-Щур, І. Ценглевич, П. Часто, Є. Чолій, М. Щерб'юк, І. Яковенко, В. Ящун та інші. Поява в українськомовній періодиці української діаспори США після 1991 р. публікацій все більшої кількості журналістів з України (Б. Ажнюк, Ю. Атаманюк, І. Берчак, Т. Будар, С. Даць, Ю. Волощак, Д. Добрий, М. Осадца, В. Рибаченко, О. Романчук, С. Слюзар, Л. Сотник, М. Степчук, Л. Федів та інші) сприяла не тільки налагодженню зв'язку з історичною батьківщиною, а й формуванню спільного інформаційного простору.

Залучений до наукового вжитку широкий джерельний комплекс, зокрема українськомовної діаспорної періодики, осмислення наукової літератури з позицій сучасних теоретико-методологічних підходів, загальнонаукових і спеціально-історичних принципів та методів довів, що порушена в дисертації наукова проблема ще не стала предметом комплексного вивчення. Осмислення опрацьованих джерел на засадах новітньої методології дозволило розкрити обрану тему та досягти поставленої мети щодо функціонування і ролі українськомовної періодики української діаспори США у збереженні національної ідентичності.

У другому розділі **«Громадські та релігійні організації в українськомовній періодиці української діаспори США»** висвітлено презентацію в українськомовному інформаційному просторі США націєтворчої діяльності українських громадських та релігійних організацій. Підкреслено, що громадські організації діаспори залишаються дієвим чинником національного самовизначення і самоорганізації української діаспори, засобом зв'язку між емігрантами і рідною землею.

Публікації щодо громадських організацій систематизовано за такими проблемними групами: 1) нариси зі становлення українських громадських рухів у США (Український народний союз (далі – УНС), Злучений український американський допомоговий комітет (далі – ЗУАДК), «Самопоміч») та їх діяльності; 2) створення та функціонування громадських самодіяльних органів української діаспори у США (СКУ, Українська американська координаційна рада (далі – УАКР), УККА, «Україна – США» та інші); 3) огляд діяльності українських масових громадських організацій, які поділяємо на жіночі (Світова федерація українських жіночих організацій (далі – СФУЖО), Союз українок Америки (далі – СУА)), молодіжні (Спілка української молоді (далі – СУМ), Пласт, Товариство української студіюючої молоді ім. М. Міхновського), профспілки (Українська світова спілка професійних учителів (далі – УССПУ), Шкільна рада) та організації довільного характеру (НТШ-А, Український музей (далі – УМ), Український національний музей (далі – УНМ), Український музичний інститут Америки (далі – УМІА), Український інститут Америки (далі – УІА), Український інститут модерного мистецтва (далі – УІММ)); 4) участь громадських організацій у різноманітних фестивалях, культурних імпрезах тощо;

5) освітні проекти українських діаспорних організацій у США, стипендійні програми, функціонування вишкільних молодіжних таборів.

Відзначено, що більшість з українських організацій, що існують у США, мають українськомовні медіаресурси («Свобода», «Наше життя», «Записки НТШ», «Вісті комбатанта», «Молода Україна», «Рідна школа» тощо) або свої окремі тематичні сторінки в загальносуспільних часописах, що задовольняють потребу в інформації національного характеру та є вагомими чинниками збереження української ідентичності.

Автором підкреслено роль громадських організації, що мають потужний потенціал акумулювання ресурсів української діаспори США, генерують основні напрями участі у підтримці зв'язку з історичною батьківщиною, формують маркери національної ідентичності діаспори та способи її репрезентації у полікультурному середовищі. З'ясовано, що до 1991 р. основним завданням громадських організацій української діаспори у США було зосередити увагу світової спільноти на складному становищі українського народу в складі СРСР, сприянні у відновленні ним своєї незалежності. Як засвідчив аналіз українськомовної періодики, після здобуття незалежності України, їх функціонування переорієнтовано на сприяння державотворчим процесам у нашій країні та активній участі у громадсько-культурному житті українців у США, формування і збереження ними української ідентичності, передусім, серед молоді. Особливу увагу зосереджено на діяльності УНС, СУМ, Пласту, «Самопоміч», СКУ, СФУЖО, СУА, УАКР, УККА, «Україна – США», ЗУАДК, які, постійно збільшуючи членство (за нашими підрахунками, лише «Самопоміч» у Чикаго і Нью-Йорку від часу свого заснування у середині ХХ ст. збільшила членство від 2,5 тис. до 36 тис. у кінці 2017 р., з них 80 % – українського походження), мають чітку структуру з відділами у різних штатах, де вони є доступні українцям, постійно розвиваються, щоб відповідати сучасним вимогам, при цьому не втрачаючи своїх традицій, які відіграли вагому роль у становленні української громади в США. Матеріали українськомовної періодики свідчать про неоднозначність сприйняття четвертої хвилі української еміграції у США та наявність конфлікту поколінь у середовищі української діаспори, гостру потребу в активізації молоді та новоприбулих емігрантів з України.

Встановлено, що інформуванню щодо діяльності громадських організацій служать їх конвенції, які відбуваються зі сталою періодичністю (раз на чотири чи п'ять років), щорічні наради головного уряду, спогади та враження від яких публікують у пресі члени самої організації. Такі статті мають звітний, дещо схематичний характер, повторюваність сюжету висвітлення подій, чітку структуру (звіти голови, заступників, касира, секретаря, винесення рішення), однак такі публікації не тільки роблять діяльність організації відкритою, а її присутність в інформаційному просторі постійною, а також служать своєрідним рекламним матеріалом і засобом залучення нових членів чи спонсорів.

Домінуючим чинником збереження національної ідентичності української діаспори у США є функціонування української мови, зокрема у системі українознавчих шкіл. Автором виокремлено діяльність Шкільної ради при УККА, яка організовує для вчителів симпозіуми, курси підвищення кваліфікації,

конференції і семінари, видає підручники і навчальні посібники (понад 70 назв різних видань підручників у загальній кількості накладу 2000 примірників). За роки існування Шкільної ради українознавчу освіту в США отримало близько 75 тис. учнів. Виявлено, що активне функціонування української діаспори у США, за матеріалами її українськомовної періодики, в галузі освіти та науки проявляється в організації вчительських семінарів, численних з'їздах та всеамериканських і регіональних учительських конференціях шкіл українознавства.

Відзначено, що значну увагу у діяльності громадських організацій української діаспори США на теренах «нової» батьківщини зосереджено, за матеріалами її українськомовної періодики, на участі їх представників у фестивалях, літературних та мистецьких імпрезах тощо. Підкреслено, що «Самопоміч» стала спонсором майже всіх культурних заходів, що відбуваються в українській громаді у США (зокрема, у 2017 р. виділено 1,181,858 дол. на розвиток молодіжних, культурних, релігійних, наукових та гуманітарних потреб. Загалом, за нашими підрахунками, витрати українських кредитних спілок США на громадські потреби становили 4,94 млн дол.). Доведено сприяння розвитку українськомовної освіти та виховання молоді через формування стипендіальних програм СУА, УНС, Української православної ліги, яке відображається у значній кількості опублікованого матеріалу та робить їх виділення прозорим (зокрема, за нашими підрахунками, щорічно надається понад 550 стипендій на суму 110 тис. дол.). З одного боку, це дозволяє залучати спонсорів, а з іншого – стимулює молодь ставати членами різноманітних національних організацій. Підкреслено, що цій же меті присвячена фінансово-освітня програма ощадності «Самопоміч» для учнів українських шкіл. Серед опублікованих інформативними є матеріали щодо різних освітніх проектів фундації «Україна – США», спонсорування діаспорними організаціями програм обміну учителями, учнями, видання українськомовних підручників.

У США активно функціонують відпочинкові та вишкільні табори СУМ і Пласту, які своєю діяльністю відіграють величезну роль у сповільненні темпів асиміляції української молоді у США та формуванні національної ідентичності. Зазначено, що з 1991 р., завдяки громадським організаціям, участь у пластових таборах може брати й молодь з України, що сприяє налагодженню контактів між українською молоддю різних країн (зокрема, до 2017 р. у таборах СУМ взяло участь 8264 особи). Як свідчать публікації в українськомовній періодиці, у XXI ст. кількість відділів та членів, що беруть участь у вишколі, зростає (наприклад, до 2008 р. на один пластовий табір припадало 200 пластунів, тоді як у 2017 р. (не враховуючи 60 вихователів) їх було вже 298, причому чверть із них – діти новоприбулих українців).

Доведено, що важливу роль у процесі сповільнення асиміляційних процесів відіграють організації довільного характеру (УМ, УНМ, УМІА, УІА, УІММ, Український музей і бібліотека в Стемфорді, Український музей-архів у Клівленді), а збереження автентичності української культури в полікультурному середовищі США залишається їх незмінною метою. Наголошено, що саме поняття Батьківщина як Україна є тим маркером національної ідентичності

української діаспори США та презентовано крізь призму діяльності громадських організацій. Зазначено, що, хоча ці культурні інституції сповідують національні цінності (через проведення музичних, літературних, етнічно-тематичних вечорів, різноманітних виставок, освітніх програм, вистав, демонстрації фільмів), інтеграція в американське життя надала їх діяльності дещо комерційного змісту (лотереї, збір пожертв, платні курси, продаж каталогів з метою отримання цільових коштів). Аналіз українськомовної діаспорної періодики США щодо діяльності НТШ-А дозволяє зробити висновок про незмінність авторитетності цієї світової наукової організації. Сьогодні воно активно діє в американському та міжнародному науковому світі, проводить конференції та з'їзди, допомагає налагодженню видавничої справи в Україні, співпрацює з українськими науковцями та залишається одним із авторитетних посередників між Україною та діаспорою. Отож, опубліковані матеріали презентують, часом суб'єктивно і поширено, діяльність різних українських громадських організацій США у напрямі збереження національної самосвідомості у середовищі діаспори.

Визначено ключову роль українських релігійних організацій у збереженні української ідентичності у поліетнічних США. Публікації на релігійну тематику систематизовано за такими проблемними групами: 1) історичні нариси зі становлення української церкви у США; 2) діяльність парафій у США; 3) мова богослужінь; 4) церква в Україні.

Як засвідчив проведений аналіз українськомовної періодики, тематично широкою та багаточисельною виявилася інформація щодо Української Православної Церкви у США (далі – УПЦ в США), яка сьогодні нараховує близько 115 парафій, із детальним представленням її структури, локації, унікальності управління (соборноправність), зміни духовних лідерів, духовних центрів у Баунд Бруці та Сомерсеті, що є не тільки православними адміністративними центрами, а й засобами збереження української історії, служать поширенню інформації про Україну й українців у США. Питання Помісної Української Православної Церкви вважають пріоритетним (у 1995 р. відбувся перехід УПЦ в США під опіку Вселенського Патріархату), водночас відзначено такі перешкоди: неактивність українських православних церков, егоїстичні наміри їх духовних лідерів, сильні позиції Московського Патріархату, відсутність підтримки українського уряду.

Відзначено, що подібними за тональністю є опубліковані матеріали про функціонування Української Греко-Католицької Церкви (далі – УГКЦ), яка у США має 4 єпархії (приблизно 400 тис. осіб), – її історія від першої парафії у Чикаго до сьогодні, структура, небезпека асиміляції в католицькому середовищі, оновлення після здобуття Україною незалежності. Ця церква ставить за мету здобуття статусу Патріархату, що б дозволило розширити юрисдикцію українського патріарха на усіх греко-католиків, незалежно від місця проживання, об'єднавши, таким чином, їх через належність до однієї церкви та українського народу.

Встановлено, що публіцистичні матеріали в досліджуваній українськомовній періодиці української діаспори США презентують діяльність українських баптистів-євангелістів. Якщо до 1991 р. вони зосереджували свою

діяльність на поширенні інформації про релігійні переслідування в СРСР, то сьогодні розширюють свій вплив і вчення через постійно зростаючу мережу українських церков у США (за нашими підрахунками, 50 тис. осіб). Щорічні конференції та Світовий конгрес баптистів, що збирають делегатів зі США, Канади та України, презентують тісну співпрацю та взаємопов'язаність духовних отців-українців як США, так і України, у їх готовності служити українському народові, незалежно від конфесії. Такі зустрічі присвячуються вагомим подіям чи явищам (захист переслідуваних християн, відзначення Реформації, поширення Божого слова серед держслужбовців, участь у культурних заходах української діаспори тощо).

Тематичне коло публікацій періодики щодо ролі українських церковних організацій у житті громади торкається відзначення ювілеїв парафій. Значну увагу приділено парафіяльній громаді, її участі у національному житті, вихованню церковних братств, заснуванню і функціонуванню друкованих органів, української школи, всебічній допомозі відродженню національної церкви в Україні, налагодженню тісних зв'язків з українськими політиками і церковними діячами. Чільне місце серед публіцистичного матеріалу займають статті, присвячені традиційним духовним звичаям, аналізу відмінностей між українськими традиціями та їх практикуванням у США. У своїх інтерв'ю священники діляться досвідом подолання кризових явищ, що є в кожній громаді, вказують на необхідність комунікації між парафіянами і душпастиром, актуалізують відсутність єдності й порозуміння між українцями, акцентують на важливості відвідин національної церкви для українців четвертої хвилі еміграції.

Окрему групу статей присвячено історії заснування та сучасного побутування руху «Матері в молитві», паломницького руху в США, Української православної ліги, молодіжних молитовних форумів, що зосереджують свої зусилля на активному залученні української молоді до церковного життя, збереженні нею традицій і передачі духовної національної спадщини нащадкам. На підставі проведеного аналізу відзначено, що публікації, присвячені Свято-Софіївській українській православної семінарії у Баунд Бруці, школі бандури при УПЦ Всіх Святих в Емлентоні, семінарам церковного співу у Гемпстеді, Інституту ім. митрополита Андрея Шептицького, релігійному товариству «Свята Софія», мають широку підтримку серед української громади у США.

Зазначено, що через значну кількість змішаних шлюбів, задля залучення молоді до українських храмів настоятелі ще у середині 1990-х рр. ХХ ст. часто використовували двомовну службу. Однак інформаційні матеріали переконують, що у зв'язку зі збільшенням українських емігрантів у США фактів проведення богослужінь українською мовою є все більше. Констатовано залежність кількості приходів і парафій в регіонах від зменшення (наприклад, у Пенсильванії) чи збільшення кількості там українців унаслідок внутрішньої трудової міграції (штати Нью-Джерсі, Вашингтон, Іллінойс). Підкреслено, що щороку кількість дітей, що приступають до причастя, збільшується, формуючи умови для існування і розвитку української церкви.

Наголошено, що з 1995 р. особливу увагу в українськомовній періодиці відведено перемовинам між церквами різних юрисдикцій щодо реалізації

автокефальної концепції в Україні, що пізніше оформилася у концепцію єдиної Помісної Церкви, яка має бути прив'язана до певної території, нації, держави. Визначено вагому роль у цьому процесі щорічної дводенної зустрічі українських православних і католицьких ієрархів Північної Америки (з 2001 р.), а з 2011 р. – постійної Української православно-католицької богословської консультації, діяльність якої сьогодні ґрунтується на поверненні українській церкві втрачених позицій у суспільстві, окреслення шляхів заохочення щодо стабілізації і незалежності церковного життя (особливо у контексті російської військової агресії), відповідності духовних установ викликам сучасності – періодичні видання української діаспори США подають як каталізатор для відродження національної релігійної ідентичності. Як засвідчив аналіз, на думку багатьох дописувачів періодики, чим вищий рівень релігійності громади, тим міцніше вона національно консолідована і слабше піддається процесу нівелювання української ідентичності під впливом космополітизму та глобалізації.

У третьому розділі **«Проблематика національно-культурного життя української діаспори США (за матеріалами періодики)»** проаналізовано вплив національних традицій, культури, їх збереження на згуртованість української громади США. Визначено, що редакційні колеги українськомовних видань докладають чимало зусиль для популяризації таких атрибутів збереження національної ідентичності, як спільні звичаї, традиції, інститут родини.

За аналізом українськомовної періодики визначено, що найбільше уваги приділено відзначенню Різдва, Маланки, Водохреща, Великодня, Покрови, св. Миколая, вечорниць, іншим національним і релігійним святим та обрядам. Констатовано перехід на новий стиль у відзначенні Різдва, (що вже характерно для американського суспільства). Виокремлено публікації, що стосуються сакральних речей в українській культурі – писанки, вишивки, бойового гопака тощо. Відзначено вагому роль у збереженні національної ідентичності українською діаспорою США опублікованих матеріалів в українськомовній періодиці на тему традиційних світських свят, частина яких мають національне коріння (українська толока), а інша – європейське та американське (бал дебютанток, українські дні та інші фестивалі з виразним національним аспектом, День подяки як синкретизм американських традицій з українським духом). Доведено вплив цих свят на згуртування українців у США, демонстрацію традиційного національного стилю, національної символіки, оформлення соціального статусу. Підкреслено, що інформація про перебіг того чи іншого свята, сентиментальні спогади про його відзначення в Україні, слугує приверненню уваги молоді, зацікавленню національним колоритом українських традицій та обрядів американцями.

Розкрито вагому роль української родини у процесі етнічної самоідентифікації індивіда та виділено важливі риси життєдіяльності громади у цьому контексті: любов та пошана до духовної спадщини предків, ідеалізм, жертвність, формування самодисципліни і толерантності. Визначено особливе становище матері, головне призначення якої – виховання дітей, опіка родиною, тоді як батько є консолідатором родини, своєрідною сполучною ланкою між родиною і громадою, державою. З'ясовано, що у сучасному американському

суспільстві спостерігається трафаретність, обрядовість та комерційність, що стали звичними для відзначення свята родини, особливо це стосується ролі матері, яка сьогодні чимраз більше відходить від свого традиційного образу берегині, бо змушена працювати. Досліджено матеріал, присвячений окресленню цієї проблеми та пошуку шляхів її вирішення – реально допомагати матерям у національно-патріотичному вихованні молоді. В українських культурних осередках організовується Свято української родини, у різних парафіях, на Союзівці – День батька, День матері. Відзначено, що публіцистика діаспори ідентифікує Союзівку як частину національної культури, як символ збереження національних цінностей, як місце, де можна пізнати свою спадщину. Підкреслено, що від початку ХХІ ст. головною ознакою святкувань стала орієнтація на молодше покоління та представників інших національностей США. Звернено увагу на одночасне відзначення в Україні Дня матері й 8 Березня до 2017 р., а така непрозорість у культурному, ідеологічному житті незалежної держави є неприпустимою, бо змішує своє національне та минуле як меншовартісне, викликаючи таким чином байдужість у молоді.

Наголошено, що розвиток українського культурного процесу в усіх його виявах української діаспори у США, був непростим, зважаючи на віддаленість від історичної батьківщини. На підставі проведеного аналізу доведено, що із початком незалежності України, коли більшість фінансових, політичних, культурних потужностей української діаспори США спрямовано на історичну батьківщину, ритм культурного життя діаспори уповільнився – незацікавленість, байдужість, низький рівень культурних імпрез, їх одноманітність, пересічність тощо.

Визначено, що поряд із численними аматорськими хоровими колективами у США при громадських організаціях, культурно-освітніх центрах, а інколи й самостійно існують ансамблі, танцювальні, драматичні, театральні колективи, що об'єднують прихильників українського мистецтва («Гроловиця», група «Яра», театри «Диво» та «Гомін», хор «Думка» і хор «Прометей» тощо). Підкреслено, що після 1991 р. публікації на культурно-мистецьку тематику в українськомовній періодиці української діаспори США стали розлогіші. У переліку творців національної культури названо чимало імен із різних сфер мистецтва – класична музика, опера, пісенне, візуальне, театральне, танцювальне мистецтво. Вони є митцями своєї рідної культури, формують її особливості, зближуючи її зі світовими культурними досягненнями. Саме завдяки неповторній культурі українська діаспора США спроможна визначити свою «інакшість», своє автентичне «Я».

Визначено вагоме місце української мови у збереженні ідентичності української діаспори у США, відповідно – і українськомовного інформаційного простору за відсутності національних установ. Мовна проблематика за матеріалами періодики визначається таким тематичним тлом: 1) статті на тему історії української мови; 2) осередки збереження української мови та їх меценати; 3) фаховість у користуванні українською мовою; 4) український правопис; 5) підтримка мовного конкурсу ім. П. Яцика; 6) вплив глобалізаційних процесів на «чистоту» мови; 7) мовна ситуація в сучасній Україні.

Аналіз українськомовної періодики у США засвідчив, що усвідомлення своєї належності до однієї мовно-культурної спільноти – запорука єдності та консолідації української діаспорної групи у США. Доведено, що українська мова періодики діаспори, на відміну від материкової України, позбавлена русизмів (правда, дещо «застигла» на лексичному та граматичному рівнях початку ХХ ст.), і досі розглядається як корінна. Однак процес мовної асиміляції все ж значний, бо у США українська діаспора існує найдовше, та й роль англійської мови в умовах глобалізації, як мови міжнародного спілкування, не могла не вплинути на українську, що позначилося як на мовленнєвій діяльності, мовній свідомості діаспорян, так і на системі української мови. Тому для більшості сучасного молодого покоління в діаспорі українська мова вже не є рідною.

Українськомовна періодика визначила важливі основи збереження української мови у США: сім'я, освітні установи, українська церква, українськомовна періодика, громадські й професійні організації та сфера діяльності, пов'язана з Україною (відвідування історичної батьківщини, соціальні контакти, літні школи для американців українського походження при Національному університеті «Києво-Могилянська академія» (далі – НаУКМА) і літні табори, Інтернет, книжкові магазини і клуби тощо). Помітну роль у цьому процесі відіграють вищі школи (щорічні мовні конференції в Асоціації для вивчення національностей Колумбійського університету; курсів інтенсивного вивчення української мови на факультеті мистецтв і науки Пітсбурзького університету, у Департаменті чужоземних мов школи продовженого навчання Нью-Йоркського університету; нагородження студентів української мови Фондом української мови відділу слов'янських мов і літератур Пітсбурзького університету, щорічний мовний конкурс ім. П. Яцика тощо).

Проблематика друкованого матеріалу в українськомовній періодиці в США окреслює роль української мови в долі народу, її особливостей, зокрема, фонетичних, необхідності укладання та видання фахових словників (наприклад, С. Караванського), підвищення фахового знання української мови (щорічний семінар НТШ-А з питань української мови), культури мови і мовлення (рубрики «Уроки української», «Мовні нюанси»). Важлива роль у періодиці української діаспори США відводиться проблемі українського правопису (використання «скрипниківки», норми якої відсутні у правописі материкової України; не сприяли компромісу і наукові правописні конференції в Іллінойському університеті та у Києві, хоча в одного народу, незалежно від місця проживання, має бути уніфікований правопис), мовній ситуації в Україні (запровадження у 2009 р. міністром освіти і науки І. Вакарчуком іспиту з української мови в аспірантурі, прийняття Закону «Про засади державної мовної політики» у 2012 р., мовної російської інтервенції, відсутність пільг для бізнесу, що творить якісний українськомовний продукт, нечіткої української мовної політики, спекулюванням цим питанням політиками, затвердження урядом України обов'язкового іспиту з української мови для державних службовців усіх рівнів у 2017 р.), зазначаючи, що ці питання сьогодні потрібно вирішувати у політичній площині, виховуючи національно свідоме нове покоління як у діаспорі, так і в Україні.

Показано, що США на державному рівні гарантує вільний розвиток національних меншин, відповідно – можемо говорити про збереження української національної ідентичності, про українців у цій країні як невід’ємну (не втрачену) складову української нації, а тому мовна ситуація в Україні впливає на збереження національної ідентичності в середовищі українців у США. Аналіз опублікованого матеріалу довів, що протиставлення літературної мови історичної батьківщини і діаспорної мовної практики нівелюватиметься, перевага ж віддаватиметься першій. Рідна мова активізує національні структури, що захищають людину від руйнівних інформаційних впливів завдяки своїй міфічно-архетипній природі.

Отже, мовний чинник у контексті становлення чи збереження національної самосвідомості та національної самоідентичності в середовищі української діаспори США (та й материкової України) був і залишається одним із провідних.

Наголошено на тому, що тематика публікацій щодо освіти визначається: 1) роллю громадських організацій та церкви у розбудові освіти у США та підтримці освітніх проектів незалежної України; 2) оцінкою діяльності українських навчальних закладів США та їх виховним потенціалом; 3) проблемними питаннями життя українознавчих шкіл.

З’ясовано, що українські школи у США існують переважно за кошти батьків, меценатів, громадських організацій. Українське шкільництво залишається однією з головних тем українськомовної періодики США, яка визначає існування у цій країні приблизно 40 шкіл трьох типів: суботні та недільні школи українознавства, початкові та середні українські школи, що їх утримують УГКЦ й УПЦ в США, – у яких нараховується близько 400 учителів та понад 2,5 тис. учнів. У цих закладах вивчають історію України, релігієзнавство, рідну мову, культуру і географію України. Однак стан українського шкільництва у США автори дописів не вважають задовільним. Матеріали українськомовної періодики засвідчують, що частина новітніх емігрантів – заробітчани, англomовну освіту своїх дітей вважають запорукою майбутнього успіху, а постійні міграційні й асимілятивні процеси, вплив американської системи освіти, довозення дітей у вихідні на навчання – не сприяють покращенню освітньої ситуації серед українських дітей у США.

На підставі аналізу опублікованих матеріалів українськомовної періодики української діаспори США відзначено й протилежне – поява «четвертої хвилі» еміграції перевела українське шкільництво на нову стадію: якщо попередні «хвилі» відправляли дітей до української школи як данину за втраченою батьківщиною, то новітні емігранти цим просто продовжують звичне життя, яке в них було до виїзду; окрім того, з’явилися численні педагоги-фахівці, що дозволило значно підвищити рівень навчання, до цього залучаються учорашні випускники; в українських банках відкриваються рахунки для охочих поїхати в Україну здобути вищу освіту (наприклад, в Український католицький університет (далі – УКУ)), забезпечуються бюджети місцевих шкільних рад, оновлюються програми (сьогодні вони є з першого – по дванадцятий клас), дипломи, що їх отримують випускники українських шкіл у США, враховуються у багатьох університетах і коледжах країни.

Визначено, що найбільший масив публікацій стосується шкіл у Чикаго – «Рідної школи», Школи українознавства при українському православному кафедральному соборі святого князя Володимира та Школи українознавства св. Миколая, а також функціонування «Рідної школи» у м. Пасейк, Української католицької школи Непорочного Зачаття у Детройті, Школи українознавства Об'єднання українців Америки «Самопоміч» у м. Нью-Йорк, Академії св. Юри на острові Манхеттен, Школи українознавства ім. Лесі Українки у м. Сіракузи, Української школи у м. Палатайн, Української католицької кафедральної школи св. Йосафата у Пармі, «Нашої Української Рідної Школи» у Філадельфії, Академії св. Василя Великого у Філадельфії – неформальні уроки, святкування Різдва, Дня матері, Дня незалежності України, Листопадового чину, інших громадських та релігійних свят, роз'яснення подій 2013–2017 рр. у незалежній Україні – є фундаментом формування національної ідентичності української молоді у США. Доведено, що у школі навчаються вже діти колишніх учнів, а також усиновлені американськими парами діти з України. Привернуто увагу до факту, що високий рівень викладання приваблює кожного року до шкіл українознавства, наприклад у Нью-Йорку, дедалі більшу кількість учнів неукраїнського, ніж українського походження (загалом 200 осіб), започатковано кілька стипендій та запрошень учням з України.

Відзначено підтримку діяльності українських шкіл у США різними організаціями, фондами, державними та приватними установами, спрямованими на українськомовний розвиток та виховання дітей (діяльність «Товариства української мови», що зосереджується на допомозі обласним осередкам «Просвіти» в Україні, зокрема, у південних і східних областях, виданні українських книжок, газет, журналів та надсиланні їм, а також деяким школам та університетам, українських книжок і журналів, надрукованих у діаспорі, наданні стипендій здібним студентам з бідних родин, які вивчають україністику у закладах вищої освіти України, поширенні публікацій про українську мову, культуру, історію та літературу (загалом, за сприяння ЗУАДК, на 155,5 тис. дол.); «Клубу українських професіоналів і підприємців», що надає стипендії учням та студентам (по 850 дол.); УССПУ, що пропагує листування українських школярів, які мешкають у різних країнах; «Гуртків плекання української мови»). Зокрема, Світовою координаційною виховно-освітньою радою у 1992 р. створено «Інститут професійного розвитку учителів». До сьогодні проведено 11 «Літніх інститутів» у 8 містах України та 3 «Осінні інститути» у м. Львові (взяли участь понад 5 тис. педагогів) з метою передачі учителям України найновіших надбань систем праці з дітьми та молоддю.

Отож, українські навчальні заклади у США, за підтримки української діаспори, не тільки розвивають дитину фізично та розумово, а й забезпечують її національне виховання, формують національну свідомість, що є основою національної ідентичності.

У четвертому розділі **«Зв'язок з Україною як чинник збереження ідентичності та формування позитивного іміджу Української держави»** презентовано тематику публікацій, що охоплює широке коло питань зв'язку з історичною батьківщиною.

Упродовж досліджуваного періоду предметом уваги редакційних колегій часописів була політична, соціально-економічна, культурно-освітня ситуація в Україні. Визначено, що упродовж 1991–1992 рр. увага фокусувалася на відновленні незалежності. Виділено інформацію щодо виборчого процесу в Україні. Показовими є матеріали щодо перебігу ключових подій українського державотворення, пов'язані із проголошенням незалежності, «помаранчевою революцією», Революцією Гідності. Виділено інвестиційну та гуманітарну активність діаспори. У періодиці чимало публікацій присвячено питанню відновлення національної пам'яті українського суспільства. Предметом особливої уваги є розвиток вищої освіти в Україні, а також формування позитивного іміджу незалежної України та популяризація української культури і мистецтва у діаспорі.

Українськомовна преса США, інформуючи про політичні події, що відбувалися в Україні у переломні для останньої періоди (1991, 2004, кінець 2013 рр.), визначила їх найважливішими маркерами формування національної ідентичності української діаспори. Відзначено, що з 1991 р. зростала активність українськомовних періодичних видань української діаспори у США щодо ролі останньої у відновленні незалежності України та підтримці її демократизації (визнання України США як рівноправного партнера, підписанням меморандуму про взаєморозуміння між урядами, «Хартії українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва», створення у Конгресі США групи сприяння Україні (Український «кокус»), визнання США України як свого стратегічного партнера, проведення українського молитовного сніданку у Вашингтоні).

З 2004 р. виокремлено нову хвилю активності національно-патріотичних публікацій. Події в Україні об'єднали українську громаду в США заради перемоги демократії на історичній батьківщині. Перші шпальти українськомовної періодици діаспори США наповнені хроніками подій, численними світлинами, що документують кожен день «помаранчевої революції», подальші президентські вибори, його інавгурацію та післяінавгураційну промову.

Констатовано, що у першу річницю «помаранчевої революції» в 2005 р. українськомовна періодика діаспори США загострювала увагу на здобутках та прорахунках державотворення (вказують і на важливість українських подій для пострадянського простору, ідейно визначену зовнішню політику держави, що вперше переслідує національні інтереси, відсутність у «помаранчевої команди» програми гуманітарних реформ, неуспішність у боротьбі з корупцією, несвяткову атмосферу на майдані Незалежності 22 листопада 2005 р. і формальність там виступу В. Ющенко, його постійні закиди на адресу Ю. Тимошенко, розкол у команді, нереалізованість рішучих змін у системі тощо), хоча потурання егоїстичним інтересам в українській політиці могли призвести до реактивації сил, що діяли б не в інтересах України.

Подальші публікації стали висвітленням виборчого процесу в Україні. Зауважено, що зміст цих публікацій свідчить про сподівання української діаспори у США на стабілізацію політичної ситуації в Україні, за якої можна було б реалізувати певні програми, уникнути етнічного поділу держави (прийняття

відставки Ю. Тимошенко (2005 р.), звинувачення її в антиконституційному перевороті, визнання результатів парламентських виборів (2006 р.), В. Янукович на посаді прем'єр-міністра (2006 р.) тощо). Проте наступні події в Україні, що обговорювалися на X-му Світовому конгресі українців у Львові в 2013 р. і знайшли своє втілення на сторінках українськомовної періодики США (святкування 90-річчя комсомолу (2008 р.), харківські угоди (2010 р.), українофобська політика міністра освіти і науки Д. Табачника (2010–2013 рр.), обмеження прав української мови в усіх сферах, зневага до правдивої національної історії, рейдерство, посилення цензури, переслідування та арешти за політичні переконання (2010–2013 рр.)) змушують шукати пояснення цього (відсутність справжньої української еліти, міцного середнього класу) та шляхів виходу (відхід від єдиного простору з Росією, євроінтеграція України, членство у НАТО). Щодо останнього, засвідчено високу активність СКУ, УККА, фундації «Спадщина», «Самопоміч», Києво-Могилянської фундації Америки з американськими, європейськими й українськими високопосадовцями. Відзначено, що українськомовна періодика публікує чимало інтерв'ю (С. Волландер, Д. Кремер, Д. Рассел, Ю. Щербак) щодо небезпеки «перезавантаження» США з Росією, постійні провокації останньою щодо України, утиски свободи слова та вибіркового правосуддя в Україні. Розкрито нерозуміння українською стороною того, що українці діаспори США мають приналежність до української нації, і, відповідно право висловлювати свою позицію (коментарі в українськомовній періодиці США, у якій представників української діаспори називають «переодягненими на українців» і просять не втручатися у справи України).

З початком Революції Гідності (листопад 2013 р. – лютий 2014 р.) інформація щодо України в українськомовних періодичних виданнях знову кількісно зростає, редактори та журналісти фіксують це явище як справедливую боротьбу українського народу за свободу, гідність, національну справедливість, відзначено високий дух самоорганізації, людяності, взаємодопомоги, політичної і національної зрілості людей, які були на протестних майданах у Києві та в інших містах. Відзначено активність у цьому контексті діаспорних організацій («Самопоміч», ЗУАДК, СУМ, УККА та інші). У медійному просторі діаспори з'явилися нові рубрики: «Провідна тема дня», «Влада й гроші», «Злочин без кари», «Гаряча точка» та інші. Ідея єдності з Євромайданом набирала нових форм, що носили емоційне забарвлення. Зазначено, що у цей період українськомовна періодика української діаспори США публікує чимало матеріалу щодо експертних і дипломатичних оцінок конфлікту в Україні (К. Гайден, Дж. Карні, Д. Керрі, Д. Кремера, В. Нуланд, Дж. Пайєтта та інших), візитів американських дипломатів та політиків для врегулювання ситуації (зокрема, Дж. Байдена, Дж. МакКейна), введення санкцій. Підтримкою національної ідентичності української діаспори визначено також презентаційні акції посольства України у США (у Вашингтоні на Міжнародному різдвяному фестивалі Winternational представлено українську експозицію, організовано щорічний «круглий стіл» «Український запит на зрілу національну державність», у посольстві України в США за участі міністра закордонних справ відбувається

українсько-американський безпековий діалог, ухвалення Конгресом «Акту на підтримку свободи України», закону «Про підтримку стабільності та демократії в Україні»).

Проведено порівняння із «післяпомаранчевим» періодом, коли ейфорія у середовищі діаспорян від демократичної української влади розвіялася через неспроможність останньої дотримуватись своїх обіцянок та побороти амбіції окремих осіб. Зроблено наголос на зміні тональності й рецепції публікацій 2016 р. в українськомовній періодиці української діаспори США, коли відзначали 25-річчя Всеукраїнського референдуму. З одного боку, залишилася патетика і піднесення, матеріал не відзначався історичною глибиною чи аналізом подій. З іншого боку, зацентровано увагу на прорахунках українського державотворення, яким не зуміли скористатися українські політики, внаслідок чого трапилися події у Криму та на Сході України.

На початку 2016 р. публікації в українськомовній періодиці свідчать про чергове «прозріння» українців у США з одночасним сподіванням на зрілість громадянського українського суспільства. Тому українська діаспора у США продовжує активно лобювати інтереси своєї історичної батьківщини в Конгресі, у багатьох органах державної влади, має налагоджені контакти у Білому домі й Держдепартаменті. Не останню роль у цьому відіграє той факт, що українці у США становлять численний і впливовий електорат (біля 210 тис. осіб), до якого прислухаються американські політики. Зроблено висновок, що українська діаспора США є творцем позитивного іміджу України на міжнародній арені. Відзначено особливу роль розгалуженої мережі громадських організацій, особливо діяльності СКУ.

За матеріалами українськомовної періодики з'ясовано, що важливим серед чинників збереження національної ідентичності українською діаспорою США є соціально-економічний аспект, який полягає, як вважають автори статей, у прямих інвестиціях представників ділових кіл української діаспори, створенні потужних українських підприємств, допомозі щодо їх виходу на міжнародний ринок тощо. Своє відображення в інформаційному просторі української діаспори США знайшло впровадження української національної валюти (1996 р.), численних освітніх фінансових програм, інвестиційної підтримки тощо. Відповідно до опублікованих матеріалів в українськомовній періодиці США з 2014 р. відзначено нове зацікавлення Україною американськими інвесторами, незважаючи на економічну кризу і воєнні дії.

Визначено, що переважають публікації, які стосуються надання українською діаспорою США конкретної, іноді точкової фінансової допомоги. Із відновленням Україною незалежності українцями у США це питання реалізовувалося двома шляхами – приватним, родинним і загальнонаціональним. Перший проводився у вигляді переказів незначних коштів, посилок з харчами, одягом, побутовими речами. Пізніше, коли українці мали змогу поїхати за океан, у США частими гостями стали музичні колективи, працівники інтелектуальної сфери, яким діаспорні товариства, зазвичай, влаштовували рекламну кампанію в пресі, щоб зібрати якомога більше відвідувачів на вечори-зустрічі з метою залучення достатньої кількості коштів. Другий реалізовувався, насамперед, у

допомозі потерпілим від Чорнобильської катастрофи, переважно хворим дітям, наданні ліків, сучасного технічного устаткування лікарням, громадським організаціям, науковим установам (із 1989 р. Фондом «Діти Чорнобиля» за підтримки американського уряду було сформовано та відправлено 31 літак та 16 кораблів із гуманітарним вантажем загальною вартістю близько 43 млн дол. США; постійна допомога СУА складала по 4 тис. дол. тощо).

Активними у форматі гуманітарної допомоги Україні є українські громадські організації: СУА (українознавчі школи та «Світлички» для найменших з метою зменшення впливу асиміляції, опікування Українським музеєм в Нью-Йорку, спрямування коштів у Фонд суспільної опіки, метою якого є лікування дітей в Україні, підтримка потерпілих від стихійних лих у Західній Україні, допомога самотнім жінкам-українкам похилого віку в Україні, США, Європі, програми «Допомога жертвам української війни Гідності», загалом, на суму біля 5 млн дол. за п'ятирічні звітні періоди), УНС, «Самопоміч» (підтримують освітні, релігійні та наукові проекти, надсилають кошти в Україну, особливо сьогодні, в час російської агресії, займаються призначенням стипендій студентам з України та США на вивчення банківської справи, менеджменту та журналістики, підтримують програми для учителів США й України із вивчення української та англійської мови відповідно, реалізують друк підручників з українознавства, допомогу сиротинцям та людям похилого віку; загалом, за нашими підрахунками, витрати до кінця 2017 р. становили 4,94 млн дол.), ЗУАДК (заснування та підтримка у Дрогобичі реабілітаційних центрів «Карітас» («Назарет» і «Наш дім»), медичних установ у різних регіонах України, збір пожертв для підтримки сімей осіб «Небесної сотні», коштів на потреби українського війська і Національної гвардії, засновано нові програми «Родина – родині» для дітей, чії батьки загинули в АТО чи були там поранені, «Пізнай свій рідний край» для дітей з Донбасу, «Усиновіть пораненого українського вояка», «EDUCARE» для сиротинців, продовжують діяти інші проекти – підтримки літніх людей «Голодна кухня» у Львові, Миколаєві, Одесі, «Дідусь і бабуся», коли індивідуальний спонсор допомагає самотній старшій людині, грошова допомога хворим і немічним українським письменникам, загалом на суму 854,673 дол. щорічно).

Українські релігійні організації у США також вносять свою допомогу (утримання закладів в Україні, де мешкають невиліковно хворі діти, притулків для безхатків, купівля ліків, допомога сиротам в Україні, надсилання коштів на будівництво храмів, на підтримку вже існуючих церков, пересилання церковних речей, комп'ютерної техніки та фінансової допомоги семінаристам та священикам з бідних родин на здобуття освіти, після 2014 р. – медична та гуманітарна допомога тим, хто постраждав та їх сім'ям на загальну суму 200 тис. дол.).

Відзначено, що з часу Революції Гідності СКУ та ЗУАДК, допомагаючи СУМ, УККА, переказали в Україну від кінця 2013 р. більше 1,4 млн дол. для закупівлі ліків, медичного обладнання, харчів та одягу, а сьогодні співпрацюють з Міжнародними авіалініями України, посилковими бюро «Дніпро», «Міст», «Universal Travel», посольствами України у США. Наслідком такої роботи стало

висилання в Україну контейнерів з різноплановою, і часто рідкісною, допомогою для воїнів на фронті, учасників війни, Київського військового госпіталю, Спілки безквартирних ветеранів Афганістану «Наш дім», лікарень різних міст, особливо тих, де обслуговують потерпілих у зоні проведення воєнних дій на Донбасі, громади «Логос» УПЦ (КП). Не можна оминати волонтерської допомоги від окремих осіб. СУМ долучається до підготовки та проведення благодійного табору в Україні, в якому вже взяли участь більше 300 дітей українських бійців та переселенців. Світлини, уміщені в опублікованих матеріалах, слугують переконливим документом солідарності української діаспори з історичною батьківщиною.

Доведено на підставі аналізу матеріалів українськомовної періодики, що з часів відновлення незалежності України, українська діаспора США має безпосередній вплив на формування національної пам'яті українського суспільства. Це проявлялося у приверненні уваги до ключових подій української історії, пов'язаних із державотворчими процесами, виконання наукових досліджень на державотворчу проблематику, осмислення трагічних подій у житті українців, культивування і популяризація національних традицій, налагодження культурно-мистецької співпраці. Наголошено, що за ініціативи громадських організацій, молодіжних товариств, згідно з дописами в українськомовній періодиці української діаспори США, відзначають День незалежності, прийняття Конституції, Свято героїв (встановлене 23 травня 1941 р. на честь всіх українців, що присвятили своє життя боротьбі за свободу та незалежність України), День Злуки, Листопадовий чин, вшановують знакові постаті української історії (С. Бандера, Є. Коновалець, А. Мельник, С. Петлюра, Р. Шухевич, УСС, полегли під Крутами, бійці УПА тощо), жертви Чорнобильської катастрофи. Автори статей в українськомовній періодиці діаспори у США переконані, що відзначення таких дат і особистостей є обов'язковим, бо вони у минулому стали тією підвалиною, що уможливили події 1991 р., через те у своїх матеріалах завжди подають короткий історичний екскурс та оцінку їх значення з точки зору сучасності. Віддано шану тим представникам української діаспори у США, які безпосередньо брали участь у воєнних діях, – «Франко» (М. Паславський) та В. Питак (прийняли українське громадянство), В. Гурняк – і віддали за це свої життя.

Предметом уваги українськомовної періодики США були класики української культури: Леся Українка, І. Франко, М. Рильський, Іван Багряний та інші. Левову частку публікацій займає творча особистість Т. Шевченка. Звернено увагу на той факт, що українською діаспорою багато зроблено для становлення, розвитку та популяризації шевченкознавства, що сприяє підтримці національної ідентичності. ЗМІ утверджували думку, що творчість Т. Шевченка виступає тією ланкою, що поєднує з рідним, українським, друкуючи статті під промовистими, навіть агітаційними, заголовками: «Шевченко сьогодні, завтра і завжди», «Дух Тараса – завжди з нами», «Весна починається з Тараса» та под. У публікаціях чітко простежувалися дві тенденції: традиційна та модерністська, причому друкуються матеріали (рубрики: «Культура», «Пам'ять», «Постать», «Українське Чикаго») як діаспорних науковців і громадян, так і дослідників з України. Така

відкрита позиція сприяє діалогу, швидше полілогу, обґрунтовуючи свою точку зору в полеміці з іншими, формуються цілком нові аспекти творчої особистості Кобзаря. Починаючи з 2015 р., за сприяння СКУ, в більш як 20 країнах світу (з ним ознайомлено понад 2000 людей) успішно пройшов проект «Монументальна Шевченкіана» Р. Теліпського, який зібрав значні кошти на потреби дітей-сиріт, чий батьки загинули на фронті.

Визначено перелік заходів щодо вшанування мільйонних жертв Голодомору 1932–1933 рр., світове визнання останнього геноцидом стосовно українців як нації – утворення Крайових комітетів щодо відзначення жертв, щорічна всеамериканська панахида у кафедральному соборі св. Патрика у Нью-Йорку, публікація документів, наукові дослідження, проведення конференцій, виставок, вечорів пам'яті, презентація кінострічок, музичних творів, уведення теми Голодомору у шкільну програму, виділення землі під спорудження пам'ятника жертвам Голодомору у Вашингтоні та успішна реалізація цього проекту, відвідування усіх таких заходів американськими урядовцями. Важливу роль, згідно із опублікованими матеріалами, відіграла діяльність СКУ, Фундації «Голодомор – геноцид українського народу», а також публікації Дж. Мейса, дослідника Голодомору, правозахисника А. Лозинського не тільки про жахливі факти 1932–1933 рр., а й те, який вони мали наслідок для подальшої історії України – зміни в українській ментальності, конформістська позиція більшості українців, комплекс меншовартості.

Виокремлено роль опублікованого матеріалу в українськомовній періодиці української діаспори США у відродженні, становленні та розвитку національної культури та освіти в Україні, який варто систематизувати за такими напрямками: 1) розвиток вищої освіти на прикладі окремих закладів вищої освіти; 2) презентація культурних здобутків материкової України як чинника національної ідентичності.

Матеріали українськомовної періодики акцентують увагу українців на важливих аспектах для українського державотворення, зокрема, на ролі університетської освіти, яка покликана вирішувати завдання формування та збереження національної ідентичності в умовах глобалізаційної інтеграції. Ключове місце серед публікацій на освітню тематику щодо незалежної України відводиться НаУКМА й Національному університету «Острозька академія», які упродовж історії українського народу мали величезний вплив не тільки на розвиток освіти і культури, а й духовності, та УКУ, – установам, що, сьогодні мають стати зразком моделі організації української освіти та могутнім чинником формування національної самосвідомості. Зазначено, що публікації не лише відображають актуальні проблеми, котрі перебувають у центрі уваги діаспорної спільноти, але й сприяють самоосвіті читачів, виконують роль модератора національно-патріотичного виховання молоді. Українськомовна періодика визначає діяльність цих освітніх інституцій як наближену до загальноєвропейського рівня, подаючи інформацію про контингент студентів, меценатів, форми навчання, структуру, запрошених іноземних викладачів, новації та програми.

Відзначено, що газета «Свобода» за ініціативою Києво-Могилянської фундації Америки, Фонду друзів Острозької академії й Української католицької освітньої фундації започаткувала тематичну рубрику, присвячену новинам НаУКМА, УКУ, Національного університету «Острозька академія». Значну увагу звернено на популяризацію меценатства, досягнення та події за певний період діяльності університету, проекти, гранти, конференції, конкурси, укладені міжнародні угоди та діяльність літньої школи українистики. Зазначено проведення акцій у великих містах США з метою зустрічі президентів університетів з діячами діаспори, збором коштів на розвиток навчальних закладів. Досліджено, що зібрані фонди спрямовують на покриття половини річного бюджету університетів. Така підтримка дозволяє зберігати невисоку оплату за навчання, надавати академічні стипендії.

Підтримці національної ідентичності слугують різноманітні способи популяризації українського мистецтва. Попри песимістичні прогнози на початку 1990-х рр. ХХ ст. щодо вилучення радянської спадщини із надбань національної культури, українці в діаспорі у США усвідомлюють, що народна культура – найповніше віддзеркалення фундаментального художнього образу етносу, а тому, при всій повазі та протекціонізмі до інших культур національних меншин, передусім, потрібно зберігати національне. Українськомовна періодика української діаспори США презентує історію українського візуального мистецтва в особах через статті своїх дописувачів, повертаючи нам власну історію культури та імена тих талановитих людей, які її творили.

Українські громади у діаспорі надають митцям з України величезну підтримку (дитячий хор «Щедрик», академічний хор ім. Г. Верьовки, Івано-Франківський академічний український театр, ансамбль «Горяни», Львівський молодіжний театр ім. Л. Курбаса, молоді українські співаки та інші). В українськомовній періодиці української діаспори США подано факти відзначення творчості українських митців міжнародними престижними преміями (М. Бідняк, В. Наконечна, Т. Плашенко та інші). Кожен виступ сучасного українського артиста або гурту для української громади у США перетворюється у визначну подію, що одразу знаходить своє відображення у газетних чи журнальних публікаціях. Від початку здобуття незалежності України рецепція українських співаків дещо змінилася від захопленої до об'єктивно-критичної, оскільки й національний музичний продукт, на думку О. Гузь, С. Іванишин-Угриної, В. Павелчака, змінився, став модерновішим, ексклюзивним, не втративши при цьому автентичних рис.

Наголошено, що пересічні американці теж надзвичайно цікавляться українською культурою і мистецтвом, тому автори статей висловлюють надію, що молоді творчі люди з України можуть стати тим містком, котрий за допомогою величезної сили мистецтва, навіть без розуміння української мови, завоює симпатії глядачів у світі, розповість їм про Україну. Через численні опубліковані інтерв'ю у рубриці «Зіркові посиденьки» (М. Бурмака, Р. Лижичко, Т. Чубай, В. Харчишин, лідери гуртів ВВ, «Океан Ельзи», «ТНМК» тощо) творчі люди з України мають змогу розповісти про себе, свої плани, громадянську позицію, презентувати власну творчість, а через неї – і сучасну українську

культуру, її бачення, сам творчий процес, стати ближчими діаспорній громаді у США. Не можна сказати, що остання перебуває в духовній ізоляції, однак багато перешкод на шляху прибуття сучасних українських митців у США перетворюють кожен нову зустріч з ними в непересічне явище, а інтерв'ю трансформується у всебічний аналіз творчості, для того, щоб українська громада за океаном могла ідентифікувати його як представника своєї національної культури. Сьогодні у середовищі української діаспори США культура виконує одну зі своїх найважливіших функцій – забезпечення соціальної інтеграції, яка передбачає закладення основ національної самоідентифікації, консолідованість та ефективну взаємодію.

У **висновках** підсумовано та узагальнено результати дослідження.

1. Проаналізовано вітчизняну та зарубіжну історіографію обраної проблеми із застосуванням проблемно-хронологічного методу. Дослідження стану наукової розробки теми засвідчило, що вона досі не стала предметом спеціального історичного наукового дослідження, тому інтерес до згаданої проблеми постійно зростає.

Описано, систематизовано й залучено до наукового вжитку значний масив джерельного матеріалу, що містить опубліковані й неопубліковані документи, українськомовну діаспорну періодику. Здійснено формально-змістовий, кількісний та якісний аналіз преси. Встановлено, що видавництво періодичних видань на пряму пов'язане із діяльністю громадських організацій, їх фінансовими потужностями. Натомість українськомовна періодика, що виникла у ХХІ ст., має підтримку приватних медіа-груп. Оцінено рівень репрезентативності різнопланових джерел, релевантність поданої у них інформації.

Наукову літературу опрацьовано із застосуванням сучасних теоретико-методологічних підходів, загальнонаукових і спеціально-історичних принципів та методів, що дає змогу вивчити стан дослідження обраної теми, зосередити увагу на ролі українськомовної періодики української діаспори США у збереженні національної ідентичності останньої.

Доведено, що головними атрибутами збереження національної ідентичності в чужоземному середовищі є спільні звичаї і традиції, мова, релігія, культура, історична пам'ять, національна система освіти, усвідомлення своєї співпричетності до долі історичної батьківщини. Саме їх пропагують українськомовні ЗМІ США з метою утвердження українськості у середовищі українських емігрантів. Визначено періодику як один із найпотужніших засобів впливу на конструювання національної ідентичності. Зроблено наголос на значущості представлення україноцентричної інформації у мережі Інтернет у формуванні національної ідентичності.

2. З'ясовано роль громадських організацій діаспори у національному самовизначенні й самоорганізації української діаспорної громади, зв'язку з рідною землею. Відзначено, що громадські організації мають значний консолідуєчий потенціал для української діаспори, надають імпульс розвитку солідарності та громадянської активності на добровільних засадах, формують спільні орієнтири та ціннісні маркери національної ідентичності української діаспори США. Громадські рухи (УНС, ЗУАДК, «Самопоміч»), громадські

самодіяльні органи (СКУ, УАКР, УККА, «Україна – США» та інші), масові громадські організації (молодіжні – СУМ, Пласт; жіночі – СФУЖО, СУА) визначено як захисників і репрезентаторів українських інтересів у США через контакти із багатьма державними службовцями і залучення до своєї роботи молоді та нового покоління українських емігрантів. Засобами українськомовної періодики підтримується активне функціонування УССПУ та Шкільної ради в галузі освіти та науки. Доведено важливу роль у процесі збереження самобутньої національної культури організацій довольного характеру української діаспори США (УМ, УНМ, УМІА, УІА, УІММ, Український музей і бібліотека в Стенфорді, Український музей-архів у Клівленді). Зроблено висновок про роль ЗМІ як активного суб'єкту формування національної ідентичності через механізм популяризації діяльності громадських організацій зокрема.

3. Вивчено рівень досліджуваності питання націєтворчої та духовної ролі українських релігійних організацій як важливої форми організованого життя української діаспори США. Доведено, що належність до національної релігійної організації виступає сприятливим чинником у формуванні національної ідентичності. Питання Помісної УПЦ стали пріоритетними у духовному житті діаспори та відіграють ключову роль у консолідації парафіян і реалізації впливу на релігійну ідентичність. УГКЦ, ставлячи за мету здобуття статусу Патріархату із належністю до однієї церкви та українського народу, є вагомим компонентом конструювання національної ідентичності. Авторитет Церкви як гаранта моральних, культурних, історичних традицій української діаспори слугує гармонізації соціальних стосунків. Відзначено помітний вплив українських баптистів-євангелістів на розвиток духовної культури та процеси етнонаціональної консолідації української діаспори США. Вищий рівень релігійності громади визначає її національну консолідацію та стійкість нівелювання української ідентичності під впливом космополітизму та глобалізації.

4. Досліджено в українськомовній періодиці української діаспори США націєтворчі аспекти дотримання традицій як форми соціальної спадкоємності (відзначення національних свят, більшість із яких мають українське, а також європейське та американське коріння), сакральні речі в українській культурі. Українські традиції сформували певний ідеал вірування, спосіб мислення, норми поведінки, що відрізняють українську культуру від будь-якої іншої. Механізмом репрезентації національної ідентичності стали організовані українськими громадськими та релігійними організаціями фестивалі української культури. Український патріотизм та маркери національної ідентичності, що особливо презентувалися ЗМІ у переломні для незалежної України часи, спричинили моду на «українське» у США. Змінено формат і тональність в організації фестивалів від початку військових дій на Сході України з метою використання цих заходів для пожертв на потреби української армії.

5. Показано, що ЗМІ популяризують основні цінності збереження національної ідентичності українців у США: культ сім'ї, любов та пошана до духовної спадщини предків, ідеалізм, жертвовність, формування самодисципліни, витривалості й толерантності. Консолідація української діаспори навколо базових

українських духовних цінностей є формуючим чинником збереження національної ідентичності. Водночас у сучасному американському суспільстві спостерігається трафаретність, обрядовість та комерційність, що стали звичними для відзначення свята родини.

6. Проаналізовано комунікативний потенціал преси української діаспори США у контексті диференціювання її культурної самопрезентації. Показано, що поряд із численними аматорськими хоровими колективами, що функціонують при громадських організаціях, культурно-освітніх центрах чи (рідше) як самостійні, існують ансамблі, танцювальні, драматичні, театральні колективи, які об'єднують прихильників українського мистецтва. Чуття національної ідентифікації стало могутнім засобом самовизначення й самоорієнтації української діаспори у США крізь призму колективної особистості та своєї самобутньої культури.

7. Визначено мовноцентричність публікацій в українськомовній періодиці української діаспори США у контексті збереження ідентичності. Доведено, що рідна мова є тією основою, на якій представники української діаспори формували свою особистість, слугувала засобом самоповаги, пошани до національної історії, культури. Розглянуто важливе питання про ключові аспекти збереження української мови серед українських емігрантів у США: сім'я, освітні установи, українська церква, українськомовна періодика, громадські й професійні організації та сфера діяльності, пов'язана з Україною, щорічний мовний конкурс ім. П. Яцика, необхідність укладання та видання фахових словників, підвищення фахового знання української мови, культури мови і мовлення, вирішення проблеми українського правопису тощо, що сприяли підтримці функціонування української мови в інформаційно-комунікаційному просторі української діаспори США.

8. Розкрито потенціал українознавчих шкіл у контексті виховання національного патріотизму та національної свідомості. Переконаливо доведено, що українське шкільництво залишається однією з головних тем українськомовної періодики США (стан українських шкіл у США, досягнення і проблеми в їх функціонуванні, роль четвертої хвилі еміграції у цьому процесі). Відзначено роль ЗМІ у стимулюванні підтримки діяльності українських шкіл у США різними організаціями, фондами, державними та приватними установами, спрямованими на україномовний розвиток та виховання дітей (Товариство української мови, «Клуб українських професіоналів і підприємців», «Гуртки плекання української мови»). Фінансові інвестиції в українську культуру та мову стали захисним бар'єром національної ідентичності української діаспори.

9. Проаналізовано активність українськомовних періодичних видань української діаспори у США у висвітленні ролі останньої у відновленні незалежності України та підтримці її демократизації. У центрі уваги періодики діаспори було всебічне висвітлення суспільно-політичних подій. Українськомовна преса США, інформуючи про політичні події, що відбувалися в Україні у переломні періоди (1991, 2004, кінець 2013 рр.), визначила їх найважливішими маркерами формування національної ідентичності української діаспори США, її національної консолідації. ЗМІ впливали на національну

свідомість діаспори через презентацію промов, інтерв'ю Президентів України, як символів назрілих змін незалежної України, систематичну популяризацію позицій національно-демократичних сил, результатів Всеукраїнського референдуму та відзначення його ювілеїв, святкування річниць Дня незалежності. Акцентовано увагу на виборчому процесі в Україні, що став проявом трансформації тоталітарного минулого, реальним механізмом зміни ціннісних орієнтирів та політичних пріоритетів. Звернено увагу, що після Революції Гідності з'явилися нові акценти у формуванні національної ідентичності, невід'ємною частиною якої стали європейські цінності.

10. Виокремлено у матеріалах українськомовної періодики представлені питання соціально-економічного співробітництва з Україною як одного із чинників української самоідентифікації. ЗМІ щорічно, починаючи із 1996 р., у фокусі матеріалів соціально-економічного характеру подають різноманітні огляди, аналітичні статті, спомини тощо щодо введення гривні, одного із атрибутів незалежної держави (поруч з гербом і прапором) у контексті тягlosti грошових одиниць попередніх етапів державотворення. З'ясовано, що переважали публікації, які інформують про надання українською діаспорою США підтримки соціально-економічним реформам в Україні (координація допомоги для українського уряду, лобювання економічних інтересів України в урядових структурах США, гуманітарна допомога тощо) через різноманітні за формою (форуми, конференції інвестиційної проблематики, фільми) заходи із промовистими назвами: «Україна може», «Найкращі інвестиційні можливості року в Україні», «Крокуємо разом» та інші. ЗМІ наголошували, що лобювання економічних інтересів України в урядових структурах США є одним з найважливіших завдань української діаспори США. Реакція медійного дискурсу на події 2014–2017 рр. засвідчила активізацію діяльності діаспори у форматі гуманітарної допомоги. Світлина, повідомлення, аналітичні статті, звіти, уміщені в опублікованих матеріалах, слугували переконливим документом солідарності української діаспори з історичною батьківщиною.

11. Висвітлено внесок українськомовної періодики діаспори США у збереженні національної пам'яті. Ушанування історичного минулого, що доводить зв'язок сучасного з минулим та майбутнім, стало важливим чинником національної ідентичності української діаспори США, що простежувалося через спорудження пам'ятників визначними постаттям, відзначення українських національних свят, публікацію українознавчого матеріалу тощо. Особливо важливими для формування і збереження національної ідентичності була символіка, що використовувалася під час відзначення знакових подій. Ушанування Кобзаря стало символом відродження культурного життя українців у США, засобом передачі культурної спадщини від одного покоління до іншого, знаком того, що громада поповнилася новими талановитими і професійними людьми. Ключовим маркером національної самоідентифікації діаспори у США є використання теми Голодомору 1932–1933 рр., світове визнання останнього геноцидом проти українського народу. Відзначено, що у медійному просторі сфокусовано особливу увагу на вшануванні представників української діаспори у США, які безпосередньо брали участь у воєнних діях 2014–2017 рр.

12. Охарактеризовано і зосереджено увагу на речах, знакових для українського державотворення, зокрема – ролі університетської освіти та українського культурного дискурсу незалежної України. У публікаціях на цю тему провідна роль відводиться УКУ, НаУКМА й Національному університету «Острозька академія», які є могутнім чинником формування національної самосвідомості та, на думку авторів публікацій, повинні стати зразком організації української вищої освіти. Окреслено український культурний дискурс в українськомовній періодиці як чинник збереження національної ідентичності. Преса української діаспори США презентує історію українського мистецтва в особах через статті своїх дописувачів, повертаючи власну історію культури та імена талановитих людей, які її творили.

Проаналізовано кількісно і якісно українськомовні періодичні видання як один із найпотужніших засобів впливу на конструювання національної ідентичності української діаспори США. Кожна українська громада, будучи осередком формування української національної ідентичності, є джерелом знань про Україну, чинником культурного, інформаційного та політичного впливу на країну проживання, творення привабливого образу України, її культури в світі. Преса постійно інформує громадськість про роботу культурно-освітніх установ, громадських об'єднань, церков зі сприяння національній самоідентифікації діаспори, а також інтеграції в український державотворчий процес. Газетна та журнальна періодика досліджуваного періоду не тільки активно відображає проблеми відродження української культури у діаспорному середовищі, а й стимулює зростання нової генерації українських меценатів, політиків, митців тощо. Опираючись на результати дослідження, системність і різноплановість наукових пошуків, робимо висновок щодо важливості розглянутого питання в оцінці побутування українськомовної періодики впродовж тривалого часового проміжку.

У підсумковій частині дисертаційної роботи на основі узагальнення сформульовано пропозиції та рекомендації, спрямовані на подальше сприяння розвитку українськомовного інформаційного простору української діаспори США:

- закордонне українство потребує підтримки з боку владних структур;
- вивчення проблематики українськомовної періодики української діаспори США дає змогу сформулювати джерелознавчий путівник щодо участі діаспори у державотворчих процесах в Україні, їх візії ключових моментів розбудови незалежної України та національної ідентичності;
- нагромаджений досвід успішного функціонування українськомовної преси на теренах США – це позитивний приклад для організації сучасного медіа-простору в незалежній Україні, де, за інформацією Співки журналістів України, частка передплати на національну періодику на кінець 2017 р. скоротилася на 20 % і становить 81 %;
- популяризація здобутків української діаспори США у полікультурному та іншомовному середовищі має важливе значення для тих українських регіонів, де самоідентифікація залишається вразливою як до глобалізаційних процесів, так і до впливу російської культури;

– апелювання українськомовної періодики української діаспори США до національно-культурних традицій українців, зокрема інституту родини, культу матері і т. д., слугують умовами для трансформації деформованої тоталітарним минулим української ментальності, подолання комплексу меншовартості;

– вивчення проблематики українськомовної періодики української діаспори США акцентує увагу української спільноти на об'єднуючих чинниках соборної незалежної України, серед яких особливу увагу звернено на питання Помісної Української Православної Церкви, ролі церкви у збереженні національної ідентичності;

– українськомовна періодика української діаспори США визначає пріоритети у державотворенні незалежної України, виокремлюючи модель організації вищої школи зі збереженням національної ідентичності в умовах глобалізаційної інтеграції;

– нагромаджений досвід самоорганізації української діаспори США у фокусі добровільних об'єднань, на якому акцентує українськомовна періодика, має на меті відродження національних традицій підприємництва, кредитування, підтримки середнього класу;

– не можна оминати факт, що українськомовна періодика, яка видається у США, не тільки зберігає національну ідентичність української діаспори, але й сприяє культивуванню символів українства, що залишилися на маргінесах культурно-історичного простору материкової України (наприклад, мистецтво бойового гопака);

– важливим аспектом вивчення ролі українськомовної періодики США у збереженні національної ідентичності українців за океаном є їхній соціокультурний світ, представлений в електронних ЗМІ. Такі публікації сприяють збільшенню українського контенту в інтернет-просторі й утвердженню українських духовних та етнонаціональних цінностей у реальному та віртуальному світі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Біловус Л. І. Україномовна періодика у національно-культурному житті української діаспори США (1991–2017 рр.): монографія / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 608 с.

Рецензії: Віднянський С. В. Рецензія на монографію: Біловус Л. І. Україномовна періодика у національно-культурному житті української діаспори США (1991–2017 рр.): монографія / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 608 с. // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2018. Вип. 135. С. 410–412.

Махно В. І. Відгук на монографію Біловус Л. І. «Україномовна періодика у національно-культурному житті української діаспори США (1991–2017 рр.)» / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 608 с. // Гомін України (Торонто, Канада). 2018. № 37 (3745). С. 7.

Палієнко М. Г. Зберігаючи національну ідентичність. [Рец.]: Біловус Л. І. Україномовна періодика у національно-культурному житті української діаспори США (1991–2017 рр.) / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 608 с. // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2018. Вип. 51. С. 405–407.

Тригуб О. П. Українська діаспоріана. [Рец.]: Біловус Л. І. Україномовна періодика у національно-культурному житті української діаспори США (1991–2017 рр.) / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 608 с. // Емінак: науковий щоквартальник. 2018. № 2 (22) (квітень–червень). Т. 2. С. 155–156.

2. Біловус Л. І. Образ Києво-Могилянської академії в україномовній періодиці США, або Роздуми про збереження ідентичності // Вісник Книжкової палати: науково-практичний журнал. 2013. № 12. С. 27–31.

3. Біловус Л. І. Рецепція творчої постаті Т. Шевченка в періодиці української діаспори США // Вісник Книжкової палати: науково-практичний журнал. 2014. № 3. С. 25–28.

4. Біловус Л. І. Український католицький університет в україномовній періодиці США // Вісник Книжкової палати: науково-практичний журнал. 2015. № 4. С. 33–37.

5. Біловус Л. І. Мовна проблематика в інформаційному просторі українців США // Вісник Книжкової палати: науково-практичний журнал. 2015. № 6. С. 45–48.

6. Біловус Л. І. Україномовна періодика США у контексті збереження рідної мови як основи національної ідентичності // Молодий вчений: щомісячний науковий журнал. 2015. № 5 (20). С. 74–77.

7. Біловус Л. І. Периодика украинской диаспоры США (1991–2013 гг.) как фактор сохранения национальной идентичности // European Applied Sciences. 2015. # 4. P. 19–21.

8. Біловус Л. І. Діяльність освітніх організацій української діаспори на сторінках україномовної преси США у контексті збереження національної ідентичності // Smart and Young: міжнародний науковий журнал. 2016. № 10. С. 45–52.

9. Біловус Л. І. Діяльність НТШ та питання української науки у періодичних виданнях українців США як засіб збереження національної ідентичності // Молодий вчений: щомісячний науковий журнал. 2016. № 9 (36). С. 318–324.

10. Біловус Л. І. Діяльність інституцій пам'яті українців США у напрямі збереження національної ідентичності (на основі аналізу діаспорної періодики) // Емінак: науковий щоквартальник. 2017. № 2 (18). Т. 3. С. 77–83.

11. Біловус Л. І. Збереження національної ідентичності українців США у діяльності Українського народного союзу (на матеріалах діаспорної періодики) // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2017. Вип. 121. С. 7–11.

12. Біловус Л. І. Матеріали періодичних видань української діаспори США як джерело інформації про кредитну кооперативу «Самопоміч» // Наукові

записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2017. Вип. 1. Ч. 2. С. 140–147.

13. Біловус Л. І. Українська церква у США на шпальтах україномовних періодичних видань: культурно-освітня діяльність // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2017. Вип. 123. С. 87–92.

14. Біловус Л. І. Інформаційно-документаційний аспект україномовних періодичних видань США у контексті діяльності української церкви // Емінак: науковий щоквартальник. 2017. № 3 (19). Т. 2. С. 125–130.

15. Біловус Л. І. Питання Помісної української церкви у матеріалах періодики української діаспори США як один із чинників національної самоідентифікації // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. Історичні науки. 2017. № 2 (44). С. 89–94.

16. Біловус Л. І. Українські церкви у США в обороні державності України (на матеріалах україномовної періодики діаспори) // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2017. Вип. 126. С. 95–100.

17. Біловус Л. І. Українські духовні традиції в україномовній періодиці США як чинник збереження національної ідентичності // Соціум. Документ. Комунікація: збірник наукових статей. Серія: історичні науки. 2017. Вип. 4. С. 113–131.

18. Біловус Л. І. Світовий конгрес українців на шпальтах української діаспори США (після 1991 р.) – напрями роботи для збереження національної ідентичності // Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. 2017. № 2 (4). С. 196–208.

19. Біловус Л. І. Українські періодичні видання США щодо діяльності окремих музейних установ діаспори у напрямі збереження національної ідентичності // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2017. Вип. 127. С. 102–106.

20. Біловус Л. І. Веб-сайти україномовних періодичних видань США як джерело дослідження діяльності української діаспори у напрямі збереження національної ідентичності // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2017. Вип. 2. Ч. 3. С. 58–66.

21. Біловус Л. І. Діяльність української церкви у США в обороні національних духовних практик як чинника збереження національної ідентичності (на матеріалі періодичної преси української діаспори) // Україна – Європа – Світ: міжнародний збірник наукових праць. Серія: історія, міжнародні відносини. 2017. Вип. 20. С. 337–345.

22. Біловус Л. І. Культурний дискурс україномовної періодики діаспори США як чинник збереження національної ідентичності // Емінак: науковий щоквартальник. 2017. № 4 (20). Т. 2. С. 100–107.

23. Біловус Л. І. Роль українців США в утвердженні державності України (на матеріалах україномовної періодики діаспори) // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2018. Вип. 128. С. 93–96.

24. Біловус Л. І. Тематика Голодомору в україномовній періодиці діаспори США як чинник збереження національної ідентичності // Емінак: науковий щоквартальник. 2018. № 1 (21). Т. 2. С. 135–140.

25. Біловус Л. І. Україномовна періодика США про роль української діаспори у поширенні інформації про Голодомор // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2018. Вип. 129 (2). С. 77–81.

26. Біловус Л. І. Економічна співпраця української діаспори США із Україною як один із чинників української самоідентифікації (на матеріалах україномовної періодики США) // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2018. Вип. 131. С. 90–94.

27. Біловус Л. І. Підтримка і популяризація української культури як одного із чинників збереження національної ідентичності у періодиці української діаспори США (від 1947 р.) // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2018. Вип. 133. С. 55–58.

28. Біловус Л. І. Релігійний аспект як маркер збереження національної ідентичності в україномовній періодиці діаспори США (від 1947 р.) // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. Історичні науки. 2018. № 1 (45). С. 17–24.

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дисертації

29. Біловус Л. І. Мова як важливий чинник соціокультурної ідентичності нації та особистості // Наукові записки. Серія «Культурологія» (Проблеми культурної ідентичності: глобальний та локальний виміри. Матеріали міжнародної наукової конференції 23–24 квітня, м. Острог, 2010 р.). Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. Вип. 5. С. 164–169.

30. Біловус Л. І. Тарас Шевченко в україномовній періодиці США // Тарас Шевченко і сучасна національна освіта: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 5–6 березня 2014 р., ТНЕУ // Психологія і суспільство: Спецвипуск. С. 11–12.

31. Біловус Л. І. Творча особистість Т. Г. Шевченка в періодиці української діаспори США // Zbiór raportów naukowych. «Współczesne tendencje w nauce i edukacji» (27. 02. 2014 – 28. 02. 2014 pp.). Warszawa: Wydawca: Sp. z o. o. «Diamond trading tour», 2014. S. 26–31.

32. Біловус Л. І. Інформаційний простір української діаспори США у контексті збереження рідної мови як основи національної ідентичності // Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наук. праць X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Рубіжне, 30–31 травня 2015 р. Рубіжне: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. С. 169–171.

33. Біловус Л. І. Україномовна періодика США у збереженні рідної мови як основи національної ідентичності // Proceedings of the International Scientific and

Practical Conference «Topical Researches of the World Science, Vol. I (June 20–21, 2015, Dubai, UAE)». Dubai: Rost Publishing, 2015. P. 5–8.

34. Біловус Л. І. Мовноцентричний аспект інформаційного простору української діаспори США // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 10–12 вересня 2015 р. Одеса: ФОП Гаража, 2015. С. 516–527.

35. Біловус Л. І. Періодичні видання української діаспори США крізь призму викликів перед українським шкільництвом // Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи: матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конференції, м. Полтава, 3 грудня 2015 р. Полтава: ПолтНТУ, 2016. С. 170–171.

36. Біловус Л. І. Роль періодики діаспори США у збереженні україномовної освіти як одного з чинників національної ідентичності // Документ у збереженні індивідуальної / соціальної пам'яті: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 3 грудня 2015 р. Тернопіль, 2016. Частина 1. С. 81–84.

37. Біловус Л. І. Інформаційний простір української діаспори США як транслятор діяльності шкіл українознавства щодо збереження національної ідентичності // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур: матеріали IX міжнародної наукової конференції. (м. Острог, 20–21 травня 2016 р.). Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. Вип. 17. С. 42–51.

38. Біловус Л. І. Виховання національної ідентичності українськими освітніми закладами США (на основі україномовної періодики діаспори) // Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наук. праць. Частина 2. Монреаль: ЦСП «НБК»; Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2016. С. 187–190.

39. Біловус Л. І. Роль періодичних видань українців США у збереженні національної ідентичності // Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи: матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конференції, м. Полтава, 23 листопада 2016 р. Полтава: ПолтНТУ, 2016. С. 211–216.

40. Біловус Л. І. Переселенські гімназії у періодичних виданнях української діаспори США // Інформація та соціум: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Вінниця: ДонНУ, 2016. С. 69–71.

41. Біловус Л. І. Презентація Українського конгресового комітету Америки в інформаційному просторі української діаспори США // Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 21–22 квітня 2017 р., ТНЕУ. Тернопіль: Економічна думка, 2017. С. 317–320.

42. Біловус Л. І. Комунікативні аспекти діяльності українських молодіжних організацій США (на матеріалах україномовної періодики) // Інформація та

соціум: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. С. 71–74.

**Наукові праці, які додатково відображають
наукові результати дисертації**

43. Біловус Л. І. Інформаційний простір: термінологічні пошуки та реалії сьогодення // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: зб. наук. праць / Київський національний ун-т к-ри і мист-в; Ін-т державного управління і права. К., 2013. Вип. 7. С. 75–80.

44. Біловус Л. І. Український інформаційний простір: сьогодення та перспективи // Український інформаційний простір: Науковий журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин КНУКІМ. К.: КНУКІМ, 2013. Число 1. С. 188–191.

45. Біловус Л. І. Роль україномовних періодичних видань США у формуванні та дотриманні родинних цінностей // *Canadian Journal of Education and Engineering*. 2015. № 2(12), (July–December). Volume III. Ottawa: Ottawa University Press. P. 380–387.

46. Біловус Л. І. Український католицький університет у контексті збереження і формування освітніх та духовних традицій українців (на матеріалі діаспорної преси США) // Вісник Книжкової палати: науково-практичний журнал. 2016. № 7. С. 50–52.

47. Біловус Л. І. Інформаційний простір української діаспори США про сферу шкільної україномовної освіти як одного із чинників формування національної ідентичності // *Science and Education Studies*. 2016. № 1 (17) (January–June). Volume II. Stanford: Stanford University Press, 2016. P. 341–348.

48. Біловус Л. І. Націєтворчі аспекти дотримання традицій українцями в діаспорі (на базі україномовного публіцистичного матеріалу США) // Вісник Книжкової палати: науково-практичний журнал. 2017. № 2. С. 49–52.

49. Біловус Л. І. Україномовні періодичні видання США про культурну самопрезентацію української діаспори як способу збереження національної ідентичності // Вісник Книжкової палати: науково-практичний журнал. 2017. № 5. С. 46–50.

50. Біловус Л. І. Документально-комунікаційна функція україномовної періодики США щодо діяльності громадських організацій (на прикладі СУА) // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: зб. наук. праць / Київський національний ун-т к-ри і мист-в; Ф-т культурології. К., 2017. Вип. 10. С. 201–206.

51. Біловус Л. І. Україна і США: дипломатичні відносини у контексті викликів XXI ст. (на матеріалах періодики // Зовнішні справи: науковий журнал. 2017. № 11. С. 14–18.

52. Біловус Л. І. Вербалізація збереження національної ідентичності культурно-освітніми установами української громади США на сторінках діаспорної періодики // *Globalizacja drogą ku przyszłości*. Stalowa Wola: Wyższa szkoła ekonomiczna w Stalowej Woli, 2017. S. 328–339.

АНОТАЦІЯ

Біловус Л. І. Українськомовна періодика української діаспори США у збереженні національної ідентичності (1991–2017 рр.). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2019.

У дисертації досліджено й охарактеризовано роль українськомовної періодики діаспори США у збереженні національної ідентичності (1991–2017 рр.). З'ясовано функціонування громадських організацій, досліджено націєтворчі аспекти дотримання традицій, культу сім'ї, духовну роль української церкви, проаналізовано культурну самопрезентацію, мовноцентричність публікацій і виховний потенціал українознавчих шкіл США. Простежено діяльність української діаспори США щодо здобуття незалежності України, лобювання національних інтересів історичної батьківщини, питання соціально-економічного співробітництва. Охарактеризовано внесок українськомовної періодики діаспори США у збереженні національної пам'яті, окреслено український культурний дискурс.

Ключові слова: українськомовна періодика, інформаційний простір, українська діаспора США, національна ідентичність, Україна, українська громада, мова, національні традиції, українська церква, родина, громадські організації, національна освіта, культура, гуманітарна допомога, національна пам'ять.

АННОТАЦИЯ

Беловус Л. И. Украиноязычная периодика украинской диаспоры США в сохранении национальной идентичности (1991–2017 гг.). – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора исторических наук по специальности 07.00.01 – история Украины. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Тернополь, 2019.

В диссертации исследована и охарактеризована роль украиноязычной периодики диаспоры США в сохранении национальной идентичности (1991–2017 гг.). Выяснено функционирование общественных организаций, нациетворческие аспекты соблюдения традиций, культура семьи, духовная роль украинской церкви, проанализирована культурная самопрезентация, языкоцентричность публикаций и воспитательный потенциал украинских школ США. Прослежена деятельность украинской диаспоры США в обретении независимости Украины, лоббировании интересов исторической родины, вопросы социально-экономического сотрудничества. Охарактеризован вклад украиноязычной периодики украинской диаспоры США в сохранении национальной памяти, обозначен украинский культурный дискурс.

Ключевые слова: украиноязычная периодика, информационное пространство, украинская диаспора США, национальная идентичность, Украина, украинская община, язык, национальные традиции, украинская церковь, семья,

общественные организации, национальное образование, культура, гуманитарная помощь, национальная память.

ANNOTATION

Bilovus L. I. Ukrainian-language periodicals of the Ukrainian Diaspora in the USA in the national identity preservation (1991–2017). – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for a Doctor's Degree in History in specialty 07.00.01 – History of Ukraine. – Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil 2019.

The role of Ukrainian-language periodicals of the USA Ukrainian Diaspora in the national identity preservation (1991–2017) is comprehensively researched and thoroughly investigated in the thesis. It has been proved that such main attributes that play an important role in the national identity preservation, are: common customs and traditions, language, religion, culture, historical memory, the national system of education, awareness of one's personal engagement with the historical homeland's destiny.

It has been emphasized that public associations and Diaspora institutions still remain an effective factor of the Ukrainian Diaspora community's national self-determination and self-organization and the means of both, communication between emigrants and their native land and distinctive national culture, education and science preservation.

The nation-formation and religious role of Ukrainian religious organizations as the first form of the Ukrainian Diaspora's organized life in the USA has been determined. The information about the Ukrainian Orthodox Church (UOC) and the Ukrainian Greek Catholic Church (UGCC) in the United States turned out to be thematically wide and numerous. It has been established that very few journalistic materials of the studied Ukrainian-language periodicals of the Ukrainian Diaspora in the USA present the activities of Ukrainian Baptist and Evangelists in the context and their cooperation with the UOC and the UGCC in the USA.

Based on the analysis of the feature material in the Ukrainian Diaspora's Ukrainian-language periodicals, the nation-formation aspects of traditions observation as the form of social continuity have been investigated. The role of the cult of the family as one of the constants of the national identity preservation has been shown and the important features of community life in this context have been highlighted.

The communicative potential of Ukrainian-language periodicals of the Ukrainian Diaspora in the USA in the context of differentiation of its cultural self-presentation has been analyzed. The language-centricity of publications in Ukrainian-language periodicals of the Ukrainian Diaspora in the context of identity preservation has been determined.

It has been stated that Ukrainian schooling remains one of the main topics of the Ukrainian-language periodicals of the USA. The support of Ukrainian schools' activity in the USA by various organizations, foundations, public and private institutions, aimed at the Ukrainian language development and children's upbringing has been indicated.

The activity of Ukrainian-language periodicals of the Ukrainian Diaspora in the USA has been determined since 1991 as well as its role in restoring Ukraine's independence and supporting its democratization.

According to the materials of the Ukrainian-language periodicals of the Ukrainian Diaspora in the USA the issues of social and economic cooperation with Ukraine as one of the factors of Ukrainian self-identification and the issues of providing humanitarian assistance have been singled out.

The contribution of the Ukrainian-language periodicals of the USA Ukrainian Diaspora to preserving national memory (celebrating the Official Day of Heroes, the Remembrance Day, the National Unity Day, the November Uprising, the Shevchenko's days, honoring Ukrainian historic figures, commemorating the Holodomor victims and the Chernobyl disaster) is highlighted.

The role of university education for Ukrainian state-building has been emphasized and Ukrainian cultural discourse in Ukrainian-language periodicals of the Ukrainian Diaspora as a factor for the preservation of national identity has been outlined.

Key words: Ukrainian-language periodicals, information space, Ukrainian Diaspora, national identity, Ukraine, Ukrainian community, language, national traditions, Ukrainian church, family, civic organizations, national education, culture, humanitarian aid, national memory.

Підписано до друку 15.02.2019 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 1902-03
Ум. друк. арк. 1,9. Обл.-вид. арк. 2,1.
Наклад 100 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію:
В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4.
тел. 8 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net